NĂM THỨ MƯỜI — SỐ THỨ 1673 MỖI SỐ 0$02 NGÀY THỨ SÁU 13 OCTOBRE 1922

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

DEPOT LEGAL
441

HANOI

	Pha-đăng-xi Bắc-kỳ, Lào, Cao-mên, Nam-kỳ, Trung-kỳ	Ngoại-dan đầu năm	Gửi số (Only copy)	Bắc-kỳ, T.-kỳ, Ai-lao	Nam-kỳ, Pha-Pha, Vạn-tượng-cảng	Vente au numéro
Một năm.	6 $ 00	6 $ 00	6 $ 30	6 $ 30	6 $ 50	0 $ 02
Các tăng số	»	8. 00	8. 00	8. 00	9. 00	»
Sáu tháng. .	3. 00	3. 50	3. 20	3. 20	3. 30	4. 50
Ba tháng . .	1. 50	1. 75	1. 60	1. 60	1. 65	2. 25
Một tháng. .	0. 50	0. 60	0. 55	0. 55	0. 60	0. 75

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61 65, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM HUY LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN VĂN LUẬN

Adresse télégraphique :
TRUNG BẮC TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 150

ANNONCES
Décomptées à raison de 2 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 ‣ 065 de large.
Une seule insertion. . . . 0 $ 30 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0 $ 15 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2 $ la ligne
Annonces judiciaires et légales 1 $ 50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Lớp dạy học hương-chức ở các tỉnh trong xứ Bắc-kỳ ta bây giờ

Từ khi khởi lên cái phong-trào cải lương hương chính, kẻ xướng người họa, cổ vũ hô-hào, nhưng nói đến hai tiếng « cải lương » thì vẫn hình như có cái vật gì ngăn-trở ở trong cuộng lưỡi, ai cũng phải ngần ngại rằng sự cải-lương không chắc đã có thành hiệu được ngay.

Sao vậy? có lương-hương-chức thì lương-hương chính mới thành, hương-chức không cải-lương thì lương chính mong cải lương thế nào được. Thật thế; giảng vì quan lế-giáo với lý hồng-dị, thì ở lỗ ăn lông, nỡ vẫn không lấy làm tâm mất; bản nhân-nghĩa liêm-sỉ với phường đạo-tặc, thì giết người giật của, nó vẫn không lấy làm kinh tay, cứ cái tư-cách những người làm hương-chức ở các làng nhà quê ta bây giờ, thì mười làng chưa hỏ dễ đã được một làng nói sự cải lương được. Cổ-nhân nói câu rằng : « Đố phàm bất năng dĩ tự hành » nghĩa là chỉ có phép không mà không được người làm, thì phép không thể tự nhiên mà làm ra được. Nay khoản-lệ trong làng đặt ra, mà ai là người giữ? Có phải hương-chức không? Sổ thu chi trong làng lập ra, mà ai là người làm? Có phải hương chức không? Chính-trị trong làng có hội-đồng quản-lý, mà ai là người quản-lý? Có phải hương-chức không? Tứ-lụng trong làng có hội-đồng xử đoán, mà ai là người xử đoán? Có phải hương chức không? Việc yên ổn chung trong làng ai là người đốc-suất? Có phải hương-chức không? Việc vệ-sinh chung trong làng ai là người kiểm-cố? Có phải hương chức không? Những việc công-ích công-lợi trong làng như cầu cống, đường sá, trường-học, nhà thương, viện hộ sinh, vườn Âu-Tri ai là người kinh doanh? Có phải hương chức không? Hương-chức mà đắc-nhân-thì việc gì cũng thành hay cả. Hương chức mà phi nhân, thì điều luật dầu hay thế nào, nghiêm đến đâu cũng chỉ là một đống giấy nát, mà chẳng được việc gì nên việc gì.

Vậy thử hỏi những người làm hương-chức ở các làng nhà quê ta bây giờ thật đã đắc nhân cả chưa? Quyết rằng chưa. Những kẻ có tài có đức, mấy người chịu bỏ chân ở chốn thôn quê; quyền ăn nói trong làng, xưa nay toàn phó mặc ở mấy tay hào lý, phi những hạng ngoan ngu vô thức thì những kẻ điều-hoạt thành thần; ở trong bọn hương-chức ta mà tìm được người nhiệt tâm dân chính, cần cần công liêm thì thật là sừng lân lông phượng, muốn cải-lương hương-chính, tất phải làm thế nào cho hương chức cải-lương.

Lớp dạy học hương-chức nguyên sáng thủy ở tỉnh Hà đông. Từ khi việc cải lương hương chính ở các tỉnh cũng lục-ục thực hành, thì lớp dạy học hương-chức ở các tỉnh hầu hết cũng đều có lập ra cả; các làng trong tỉnh phải cử người vào học; chương trình dạy là những cách biên chép tính toán cùng những điều luật nước về việc cải lương hương chính, cốt luyện tập cho thành cái tư-cách làm một người hương-chức xứng đáng để sau này gánh vác nổi được việc dân. Ấy trước là một cái phương pháp cải-lương hương-chức rất hay vậy.

Song le, cái lối dạy ấy đối với lệnh quan thường cầu-nhà hư nguỵ thì nhiều mà nhân chân biện sự thì ít; đối với cái lớp học lấy phẩm nhiều cho là một cái trường hậu-tuyển hương-chức, chỉ hi-vọng được cái văn-bằng tốt nghiệp để làm cái thang bước lên thấy lý thấy cai; đã không chỉ tại học, thì học làm sao cho nên, thế tất lại sinh ra những cách bòn xu cầu-cạnh; những người có tư cách học được thường lại bỏ lỡ hoặc bỏ ngoài, mà những kẻ ti hiệt gian tham cũng được bị vị học sinh, tìm kế kinh lễ mưu đường danh-phận. Như thế thì người dạy tuy giỏi, phép dạy tuy hay, cũng khó-không mà lao-tạo được những người công-hèm cả-cán rồi lại bảo một đống đi một nẻo, luống phụ cái bụng người trên gây dựng tác-thành.

Dám mong những quan có trách-nhiệm xướng-suất cho dân nên dự phòng cái tình tệ đã kể trên kia, mà xem xét cho tinh tường, khuyên bảo cho cận-kẽ. Những người đi học cái lớp học ấy nên tự nghĩ mình đã bước chân vào đó tức là đối với phụ huynh tử-đệ trong một làng mà chịu một cái chức vụ rất là trọng đại, một làng mình sau này hay là dở là tự ở mình nên hay là hư, cái danh-dự của mình là ta mình sau này làm được cho làng thịnh dân giàu, chứ không phải tại ngồi ăn chốn ngồi, quyền thu quyền phát, phải đoạn-tuyệt cái cần tính điêu-bào mà lần bước vào con đường học thức, tu dưỡng thế nào cho có công tâm công-đức, có đủ tài-năng lực lượng để bồi đắp cái cơ sở dân-trí, mở mang cái sự nghiệp công-ích cho quê hương mình, những ngài có chân dự trong lớp học ấy nên nhận định cải-lương hương-chức là cái nghĩa vụ của mình, đem thuốc văn-minh mà rửa sạch cái óc ngoan-ngu điêu-hoạt, đổi-lối trí-tuệ mà đúc nên những tay cần cán công liêm. Hễ hương-chức mà đã cải lương, thì hương chính lo gì chẳng cải-lương được. P.

KÝ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán xin cảm ngài mua báo hỏi số viện gì viết thư đòi hỏi bản-quán, thì cho biết cái số in ở tờ giấy gói báo, hoặc là gửi cho bản-quán nửi giấy quán 5y, để cho người làm đi tìm kiếm, chẳng cần nghĩ thường hay kỹ tên viết lối, hoặc khiến quá, không sao đọc được, thành ra nhiều khi bảogiờ không biết ai mà trả lời.

Âu-châu điện-tín

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 12 Octobre 1922

Việc nước Thổ-nhĩ-kỳ

Bản giao ước Moudania đã ký ngày hôm thứ hai, hồi 23 giờ. Theo như tin tức đăng trong các báo, bản giao ước ấy chia làm 14 khoản. Trong 1 khoản đầu thì nói về cái thể-lệ ở đất Thrace trong khi quân Hy-lạp rút ra, và trước khi giao cho Thổ-nhĩ-kỳ. Trong những khoản sau thì ấn-định cương-giới các miền trung-lập ở Constantinople, ở Gallipoli ở Tchanak, và ở Ismidt.

Các tướng tá Đồng-minh đã tới Constantinople ngày hôm thứ tư.

Tại hội-đồng Bồi-thường

Hội-đồng Bồi-thường đã bội-nghị kỳ bất thường buổi chiều hôm thứ tư để xét cái điều-kiện bồi tiền mark bị giả gây nên, vì giá một đồng bằng tiền mark bằng giấy ngày nay chỉ còn có 1 650 một đồng tiền mark bằng vàng thôi

Động đất ở nước Ý

Có tin rằng ở nước Ý tại Recanati, Macerata và Rimini có động đất, nhưng không tổn hại gì.

Quan Clémenceau tại Hoa kỳ

Đại-tá Housse có nói rằng quan Clémenceau sẽ đến thuyết độ bảy mươi lần, về cái nghĩa-vụ của mỗi dân-tộc trong buổi không hoàng bởi cuộc chiến-tranh mà gây nên.

Một cuộc bay

Phi hành-gia Maughan bay được 354 kilomètres 679 m. trong một giờ như vậy lại nhanh hơn Pai-hành-giả Sadi Lecointe được 13 kilomètres.

Việc nước Hy-lạp

Nhà điện báo *Reuter* có nói nghe đâu Kémis đã ung nhận chức thủ-tướng.

M. Politis sẽ tới Athènes ngày hôm thứ sáu này. Nhà điện-báo *Havas* có nói : M. Venizelos có dặn các bằng-hữu đừng có biên tên ông vào các số ứng cử nay mai.

Bộ Giáo-trưởng ở Constantinople về việc vua Constantin phục vị đã tuyệt giao với chánh phủ Hy-lạp, nay lại giao-thiệp như xưa.

Đồng minh đối với việc Đông-âu

Báo *Temps* bình-phẩm về bản giao-ước Moudania có nói : Nhờ có Đồng-minh và nước Thổ đôi bên cùng sẵn lòng giảng cho xong, nên đã gây được nhiều thiện quả. Xem như việc ấy đủ chứng rằng sự chương-phục ngoại giao của nước Pháp khôi-xướng lên thực là công-hiệu vô-cùng. Báo ấy lại nói : Khi nào nước Thổ-nhĩ-kỳ gây dựng lại, và có thể tuphục lại được, chắc là nước Thổ không quên rằng nước Pháp chiến-thắng, không những muốn cho mình được hưởng công lý mà thôi, mà lại còn trù tính cho các nước khác cũng được hưởng công-lý nữa.

Dư luận ở Londres cũng hoan-nghênh bản giao-ước ký ở Moudania ngày 11 Octobre. Báo *Daily Chronicle* có nói bản giao-ước Moudania ký xong, là cái nỗi khủng-hoảng ở Đông Âu giải quyết xong vậy.

Thị-giá quốc-trái : 3/. 56.40. — 4/. 1918, 62,25 — 5/. 1915 1916, 76.70 — 5/. 1920 89,65 — 6./. 1920 90.60.

Bàn về cái vấn-đề trả công thợ

Thuộc về cái vấn-đề này, trong xã-hội thường có hai thái-độ khác nhau : Một là các nhà tư-bản ; hai là các nhà xã-hội chủ-nghĩa. Về phương-diện các nhà tư-bản thì chủ-trương cái lý-do như thế này : Những nhà tư-bản xuất tư-bản ra để trả tiền công thợ, tuy cái mục-đích cốt cần được những vật sinh sản, nhưng trước khi chưa được những vật sinh sản, đã chi phó tiền công rồi ; những người lao-động không phải khi không mà lệm ngay ra được những vật sinh-sản, cũng phải trước có đồ ăn độ mặc để duy-trì cái sự sinh-hoạt của mình mới có thể làm công được vậy thì cái giá-trị vật-phẩm không phải chuyên là nhân-công, có tư-bản mới dùng được nhân-công ; nhân công có dùng mới thành được vật-phẩm ; cho nên cái thành bản vật-phẩm, trừ những tiền nguyên-liệu tạp-phí, còn phải cho ra một số lớn về cái lợi tức của tư bản, mà tiền nhân công chỉ chiếm được một số nhỏ trong đó mà thôi. Về phương diện các nhà xã-hội chủ-nghĩa thì chủ trương cái lý-do như thế này : những vật sinh-sản là toàn bởi nhân-công làm thành ra ; lúc chưa có tư-bản, người ta cũng vẫn lấy tâm-lực mà kinh-doanh được có đồ ăn thức dùng ; tư-bản chẳng qua giúp cho nhân-công được một phần việc rất nhỏ mà thôi, không có lẽ chiếm hết lợi-quyền về cả của cải mà tự mỗ-hôi nước mắt người ta làm ra được ; cho nên trong cái thành bản vật-sản, trừ những tiền nguyên liệu tạp phí và một phần rất nhỏ về cái lợi-tức của tư-bản, còn bao nhiêu đáng để cho nhân-công ở được hưởng thụ hết, mới là lẽ công-bằng. Hai phái tri luận khác nhau như thế, nhưng cứ cái chế-độ hiện thời, thì phái các nhà tư-bản vẫn chiếm ưu-thế. Những cách trả công thợ hiện thời thông-hành có mấy cách khác nhau như sau này :

1· Cách tính giờ trả công. — Cách này rất giản mà thông-hành đã lâu. Cách này có được bốn cái ưu-điểm : 1· Những kẻ lao-động tàu nhẹp có thường, không đến nỗi có khi nào lo tổng thiếu quá ; mà người chủ thợ cũng để tính được cái số chi xuất ở trong công-xưởng mình. 2· Cái thời giờ cũng cái lượng số chi phí tiền công đều có nhất định để phải những cái thủ lực phẩu nhiều. 3· Những người lao-động, về cái việc của mình làm không cần gì cần lấy chóng, vật-phẩm chế-tạo tất được tinh xảo hơn. 4· Những người lao-động khi làm khi nghỉ được có chừng mực, không đến nỗi lao-lực thái-quá. Nhưng lại mắc phải hai cái lỉệt-điểm : 1· Những người lao-động ai cũng làm hết giờ lấy tiền, không phân biệt kẻ khéo kẻ vụng, kẻ siêng kẻ lười, tất ít ai chịu gắng làm lấy cho siêng cho khéo 2· Vì phải lo phòng-sẵn cái tệ như trên đã nói, thì cần phải đặt nhiều người giám-đốc, phí tiền lại thêm nhiều.

2· Cách tính đồ trả công. — Cách này các công xưởng lớn đôi nay thịnh-hành hơn cả. Cách này có được ba cái ưu-điểm : 1· Những người lao-động ai cũng muốn làm được nhiều đồ để lấy nhiều tiền công, sức sinh sản nhân thế được tăng ra lên nhiều. 2· Những người lao động bắt tay vào việc ai cũng ra sức cố công, có thể giảm bớt cái thời giờ làm công mà cũng không tổn hại đến cái sức sinh sản trong nước. 3· Mỗi một thứ đồ, cái giá tiền công đã biết trước được thì tính cái thành bản vật-phẩm rất dễ mà rất tiện. Nhưng cũng lại mắc phải hai cái lỉệt-điểm : 1· Những người lao-động làm làm cho được chóng xong mà lấy nhiều đồ, nên thường có cái tệ làm dối. 2· Những người lao-động vì muốn làm được nhiều đồ thì thường đến quá dụng lao-lực, mà có nhiều tiền công thì hay sinh ra lãng-phí, có cái lo thường hại đến thân tâm.

3· Cách chia hoa-hồng — Nghĩa là trừ cái tiền công chính-đáng ra còn có một phần tiền hoa hồng trích ở trong số lợi tức mà phân-phối cho các công-nhân vậy. Cách phân-phối hoặc chia đều, như tổng số lợi-tức được một trăm đồng thì chủ thợ năm chục đồng, những người lao-động cầm chục đồng, hoặc lấy cái tỉ-lệ tiền công với tiền các hạng chi phí đối chiếu nhau làm tiền chuẩn như tiền các hạng chi phí khác là tám trăm đồng, tiền công là hai trăm đồng là cái tỉ-lệ bốn với một, thì lúc chia hoa-hồng lấy một phần tư tổng số lợi-tức mà phân-phối cho những người lao-động, hoặc là lấy cái chăng-loại vật-phẩm làm phạm-vi, như tiền-thu một thứ vật-phẩm nào-tính tất cả được lợi bao nhiêu thì trích ra mấy thành để làm hoa-hồng cho những người lao động chế-tạo ra thứ vật-phẩm ấy. Cách này có được hai cái ưu-điểm : 1· Liên-lạc được những người lao-động với chủ thợ thành là đồng công nhất thể, có lợi hại quan hệ với nhau, thì tất chịu hết sức làm việc. 2· Cùng trong bọn lao-động với nhau, thì tất chịu cùng đến được hưởng như nhau, mà nếu ai vụng lười, thì trong bọn tất tự bạch xích nhau mà sinh ra cần miễn cả. Nhưng cũng mắc phải hai cái lỉệt-điểm : 1· Chia hoa-hồng thường ở về sau kỳ tính sổ, có hay không, nhiều hay ít không lấy gì làm bằng chắc, những công-nhân cũng chẳng lấy gì làm ham mà cần miễn cho lắm. 2· Những người lao động có được mấy người thông tinh-toán sổ sách, gặp phải người chủ thợ không giữ tín nghĩa thì lại sinh ra gian lận, không khỏi gây thành cái ác cảm với nhau.

Trong các cách kể trên đó, cách nào cũng lấy phần lợi cho các nhà tư-bản cả, duy có cách chia hoa-hồng thì cũng có ý đồng lợi với công-nhân một chút. Các nhà đại công-nghệ tưởng nên châm-chước trong các cách ấy thế nào có lợi cho tư-bản mà cũng không đến thiệt cho người thợ lắm thì hơn.

X.

VĂN UYỂN

Hai đứa con côi

(Dịch văn của André Chénier tiên sinh)

Bụng đói chân run, gối đã chồn,
Cũng nhau ngơi nghỉ lúc chiều hôm.
Bình-minh khi lấy lên đường sớm,
Dưới gốc cây che đỡ giấc nồng

* * *

Hai trẻ côi cùng nhau ôm ấp
Gốc cây từng êm giấc ngủ say.
Mơ màng phách lạc hồn bay.
Trần gian phút đã thoát ngày lụn-lụ
Gương nga xế mấy che sắc tố
Lá đua xanh ủ dủ màu tươi
Hoa tàn rơi rớt ai vương mai
Ác vàng đỏ ối non đoài nhấp nhô
Lưng đeo bùa tiền-phu hơn hở
Thấy trẻ côi đã ngỡ con thần
Với vàng kíp kíp dừng chân
Sợ đi mạnh bước khuấy an trẻ giời
Nào có biết trẻ côi đã thác
Chỉ thương người liếm bắp chân khô
Dẫn dần bao xiết ngẫn ngơ
Con oanh gọi thảm mẫn-mơ, canh dài
Khóc thoan hai trẻ mồ côi.

Đỗ-hoa-Trăng

Bảo-tồn Khổng-học

Diễn sách LUẬN-NGỮ

Loại thứ IX

Nói về chính trị

(Tiếp theo)

271. Tử viết : Tể nhất biến chí ư Lỗ. Lỗ nhất biến chí ư đạo.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính-văn chữ nho quyển Thương-luận về thiên Ung-đã tờ 16)

DỊCH NGHĨA. — Đức Khổng-tử nói : Tục nước Tề chuộng công lợi khi trá, một phen biến đổi mới đến được như nước Lỗ. Tục nước Lỗ chuộng lễ nhường tín nghĩa, một phen biến đổi thì đến ngay được như đạo tiên vương. Trí hai nước khác nhau như thế.

272 Tăng-tử viết : Quân-tử đốc ư thân tắc dân hưng ư nhân. Cố cựu bất đi tắc dân bất thâu.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính-văn chữ nho quyển Thương-luận về thiên Thái-Bá tờ 20).

DỊCH NGHĨA. — Ông Tăng-tử nói : Làm người trên mà biết ở hậu với thân tộc mình thì dân bắt chước mà có thói nhân hậu ; không bỏ sót người cố cựu thì dân bắt chước mà không có thói khinh bạc.

273. Tử viết : Dẫn kiến sử dân chí, bất khả sử bất trí chí.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính văn chữ nho quyển Thương-luận về thiên Thái-Bá tờ 21).

DỊCH NGHĨA. — Đức Khổng-tử nói : Phàm dân chỉ khiến nó theo thì được, không có thể khiến cho nó biết được.

274. Tử-Cống vấn chính. Tử viết : Túc thực, túc binh, dân tín chi hĩ. Tử-Cống viết : Tất bất đắc dĩ nhi khử, ư tư tam giả hà tiên ? Viết : Khử binh. Tử-Cống viết : Tất bất đắc dĩ nhi khử, ư tư tam giả hà tiên ? Viết : Khử thực. Tự cổ giai hữu tử ; dân vô tín bất lập.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính văn chữ nho quyển Hạ-luận về thiên Nhan-Uyên tờ 6).

DỊCH NGHĨA. — Ông Tử-Cống hỏi đạo làm chính thế nào ? Đức Khổng-tử đáp rằng : Làm chính phải làm cho đủ ăn để nuôi dân, đủ binh để bảo vệ dân, khiến cho dân có bụng tin mới được. Ông Tử-Cống lại hỏi : Như bất đắc dĩ mà phải bỏ, thì trong ba điều ấy bỏ điều gì trước ? Ngài đáp : Bỏ binh. Ông Tử-Cống lại hỏi : Như bất đắc dĩ mà phải bỏ, thì thực với tín hai điều bỏ gì trước ? Ngài lại đáp : Bỏ ăn. Đã hay rằng bỏ ăn thì chết ; nhưng từ xưa đến giờ, không ai là khỏi chết, chết cũng chẳng hại gì : nên dân không có tin thì không sao còn đứng ở đời được. Điều tin quyết không nên bỏ vậy.

275. Ai-công vấn ư Hữu-Nhược viết : Niên cơ dụng bất túc, như chi hà ? Hữu-Nhược đối viết : Hạp triệt hồ ? Viết : Nhị, ngô do bất túc, như chi hà kỳ triệt dã ? Đối viết : Bách tỉnh tức, quân thục dữ bất túc. Bách tỉnh bất tức, quân thục dữ tức ?

(Xem trong bộ Tứ thư chính văn chữ nho quyển Hạ-luận về thiên Nhan-Uyên tờ 6).

DỊCH NGHĨA — Vua Ai-công nước Lỗ hỏi ông Hữu-Nhược (học-trò cao đệ đức Khổng-tử) rằng : Gặp năm đói, của dùng không đủ thì làm thế nào ? Ông Hữu-Nhược thưa rằng : Sao không làm phép triệt (phép triệt là phép thuế lấy của dân một phần trong mười phần). Vua Ai-công nói : Mười phần lấy thuế hai phần, mà ta còn không đủ dùng : làm phép triệt thế nào được. Ông Hữu-Nhược thưa rằng : Của dân tức là của nước. Như

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

... họ được phong ... ước giàu, vua ... dùng thuế nặng ... không được phong tục, ... giáo tức là nước nghèo, vua ... ng gì đâ.

276. Tề Cảnh-công vấn chính ư Khổng-tử. Khổng-tử đối viết : Quân quân, thần thần, phụ phụ, tử tử. Công viết : Thiện tai ! Tín như quân bất quân, thần bất thần, phụ bất phụ, tử bất tử, tuy hữu túc, ngô đắc nhi thực chư !

(Xem trong bộ Tứ-thư chính-văn chữ nho quyển Hạ-luận về thiên Nhan-Uyên tờ 7).

DỊCH NGHĨA. — Vua Cảnh-công nước Tề hỏi đức Khổng-tử đạo làm chính thế nào ? Đức Khổng-tử thưa rằng : Vua phải hết đạo vua, tôi phải hết đạo tôi, cha phải hết đạo cha, con phải hết đạo con, thế là gốc làm chính vậy. Vua Cảnh-công khen rằng : Phải lắm thay ! Thực như vua không ra vua, tôi không ra tôi, cha không ra cha, con không ra con, thì luân-thường điên-đảo, tất sinh tranh đoạt, dẫu có thóc ta có ngột yên mà ăn được chăng !

277. Tử viết : Phiền ngôn khả dĩ chiết ngục giả, kỳ Do đã dư ! Tử-Lộ vô túc nặc.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính-văn chữ nho quyển Hạ-luận về thiên Nhan-Uyên tờ 7).

DỊCH NGHĨA. — Đức Khổng-tử khen rằng : Nói ra nửa lời mà phân minh khúc trực, hay đoán ngục đặc-tình cho người ta phục, chỉ có trò Do được thế chăng ! Vốn ông Tử-Lộ bình sinh đã nhận lời với ai điều gì thì làm ngay cho kỳ được, không để lưu trễ bao giờ. Người trung tín như thế, nên đoán ngục dễ đặc tình vậy.

(*Còn nữa*) D. B. T.

Đoản-thiên tiểu-thuyết

Hai người vợ

(*Tiếp theo*)

Mười hai giờ hôm ấy, trời mờ mờ tối, cách mươi thước trước mặt tôi, vụt có người chạy vào vườn hoa ; tiếng súng lục vừa nổ, người ấy ngã xuống kêu đừng trước. — Tiếng súng lục nổ lẫy làm cho huyện nào đất Vân-sơn, lấy giờ tôi mới lĩnh ngộ thế phạm tội sát nhân rồi. — Tôi liền chạy thẳng về nhà, nấp một chỗ, cả đêm sự hãi tưởng tượng sắp có người đến trốc nã.

Mai sau có người đến nhà tôi đoán phỏng chừng tiếng súng lẫy là tiếng súng giả người đi săn nào ở gần vùng đấy ! Ai là người bị thương tôi không biết ? chắc là người ấy bị thương nhẹ, vì súng lục bắn không được xa, nên cũng rắp chuyện đi cho khỏi mang sấu.

Hai hôm nữa, thầy trò trở về nhà, không nghe thấy tin tức gì nữa. Tôi thực là phạm hai tội, dẫu người không biết nhưng tôi thực là chế tội, ngày đêm chẳng lúc nào quên cái vết nhọ được vô cố quyết ý giết người là một tội, đã có ý ấy lại không có cái can đảm thú nhận là hai. Dẫu thú nhận tôi không chết, nhưng tôi là đứa nhát hèn khi nào tôi lại tha thứ cho tôi được. Bật-man ơi ! Tôi biết lỗi lắm rồi ! Tôi thực là chán vì tình rồi ! Tôi chỉ còn đốc tâm về khoa học để cho quên cái tội sát tác thanh niên. Khi tôi trở về nhà cha tôi lúc nào cũng buồn rầu ủ rũ, biết người mình yêu đã về tay kẻ khác, nhưng bao giờ bộ dáng cũng in sâu vào nếp hai, lúc nào cũng như tại nghe mấy tiếng cười, tiếng nói của mỹ-nhân Tôi càng ở xa, càng đem lòng tưởng nhớ ! Tôi bấy giờ thành ra người chán đời, ẩn náu trong buồng kín, nhưng than ôi ! ra ngoài thì ghét tiếng nhộn nhịp ngựa xe, vào chỗ vắng thì lại là cái khơ vật liệu cho sự đau lòng thương người phụ bạc — Cha tôi — chắc là chú tôi kể sự tình tự tôi ở trên này cho biết — thường khuyên đỗ ; ôi : — « Hỡi con ! lúc vui thì con không trưởng đến cha ; nhưng lúc đau đớn khổ sở tìm đến cha ; cha lúc nào cũng sẵn lòng yên ủi con, là một người bạn lúc nào con cũng có thể kể lể tâm sự được ».

Ba tháng sau, tôi kết duyên cùng con gái ông P.... Nhà ông P... thì giàu, nhà tôi thì nghèo trong khi cưới xin cũng không có sự gì xảy đến. Chỉ có một điều về sau này, tôi không ưa cái tính hạnh của tân-nhân. Trong 6 năm giời vợ chồng thường có sự bất bình. Ấy cũng là cái lỗi của tôi không biết dạy vợ đó. Trước kia tôi thường muốn chồng đi làm việc về, vợ con việc nội trợ trông nom của nhà ; mỗi buổi tối chồng xem sách, vợ ngồi khâu, hoặc kể lể chuyện hàn ôn như thế còn gì mà những gọi là hạnh-phúc. Nhưng tâm khảm tôi đã chứa đầy những tình ý đối với Tuyết-nương, không còn lòng nào yêu mến vợ mới nữa. Và lại người vợ tính nết thực là lý kỳ cứ chuyện về sự vuốt ve trang điểm khác hẳn cái cách đẹp để tự-nhiên Đã sinh ra cửa phú quí, chỉ ưa ăn trắng mặc trơn, nay đến nhà chén bóng, mai chơi diễn kịch đài, tối là người ưa tĩnh mịch, tĩnh tĩnh như vậy dung hợp làm sao nổi. Tôi càng nghĩ đến duyên mới càng đau lòng thêm xa. Tôi dẫu bây giờ có đi làm nhưng việc gia đình bề bộn còn biết cái khoái thú ở đời là cái gì, có phải nội-nhân kém bề nhàn sẵn mà tôi thành ghế lạnh chăng ? Sao thực có, nhưng càng có sắc bao nhiêu mà cư xử quá ư tự-do bình-đẳng, tôi càng đem lòng ghét. Tôi ghét thực, nhưng ở đây bao giờ tỏ ra cái dáng khinh bỉ ; tuy vậy tôi đã yêu Tuyết-như rồi, dẫu vợ sau tôi có đẹp để hơn Tuyết-như như ý có cái gì khác Tuyết như là làm cho tôi chán nản. Hoặng chi cách cư xử để bên bỉ bỉ mỗi ngày thêm chướng mắt, tôi không thể nào không nẩy lòi khuyên bảo. Một người đàn bà để thất giáo từ lúc ngây thơ, một người đã ỷ tiền tài cố ý để lấn quyền chồng, một người chỉ chơi bời lêu lổng với những bọn vô công rỗi nghề, tai nghe những lời xui xiểm, còn biết gì là nhân nghĩa, dạy cũng bằng thừa, khuyên cũng vô bổ.

Trong một năm tôi đương đau đớn về việc nhân-duyên, đương lúc không bao giờ quên người bạc nghĩa, chợt nhận được một bức thư bức thư ấy là của Bạch-Hồng nương gửi lại bức thư ấy lại càng làm tôi ăn não trăm chiều. Thư rằng

« Hải-Hán tiên-sinh.

Người vú già ấy là tôi sai đến, người tiên sinh bảo cũng là tôi. Nhưng dọa không tin tôi kêu đề tiên-sinh đừng bắn. Tôi khả dĩ lập ra những cái mưu ấy là biết tiên-sinh có lòng quyến cố đến tấm thân hèn. Tôi thực là muốn cùng tiên-sinh kết nghĩa, nhưng vì hèn lòng yên-mến mà không nỡ lấy tiên-sinh. Một là làm trở ngại bước công danh, hai là làm lỗi đạo hiếu. Cha tôi ép duyên cùng phường trọc phú, nay phải bực mình vào nơi tìm tiên. Trong khi tiên-sinh vui với bạn vàng, nên nhớ đến người mệnh bạc. Kiếp này xin thà trình thử tiên-sinh làm phu tướng trong trị-giới Kiếp sau xin bảo đẹp cái long luyến-ái của tiên-sinh Đương trần đối ngã, trình dâng đôi chữ bình sơ. Biếu một cái ảnh, một cành hoa hồng làm kỷ niệm

Bạch-Hồng nương »

Bật-man ơi ! bác xem cái ái-tình của một người đàn bà như Tuyết-Như cao thượng, quý giá biết là bao nhiêu ! Nàng vì tôi mà làm cho tôi trọn đạo hiếu, nàng vì tôi làm cho bỏ đất cát rừng đặng tìm đường lập nghiệp ! Nhưng cũng vì nàng mà tôi long đong khổ sở ; một người như nàng bỏ mất chẳng là đáng tiếc lắm ru ?

Chú tôi cũng viết thư cho tôi rằng nàng thực là tuyệt âm tích.

Tôi chẳng những là nhớ nàng, lại thương nàng là người vô duyên, tiếc nàng là người tài đức, giận nàng là người vọng tình lắm suy, vừa thiệt một đời nàng lại thiệt ý-trong-nhân của nàng nữa. Cái nhớ, cái thương, cái tiếc, cái giận, làm cho tôi thần thọ ngọ ngẩn, cho nên đối với người vợ vô-hạnh ta càng thêm lãnh đạm nhàng tình. Vợ tôi thấy tôi không ưa yêm mến mình, lại càng tha hồ tự do phóng túng, cũng may mà còn chút lương-tâm chưa làm cho điếm nhục môn phong đấy.

Ấy là cái lỗi người vợ, những cách cư xử của tôi đáng có tội to vậy.

Được sau năm, vợ tôi thụ bệnh. Bệnh cần sinh ra về sự tuy nhược thần thể. — Trong khi ốm đau tôi thực là biết bối, thường khóc thầm về sự tàn nhẫn của mình, cho nên cố sức trông non chạy chữa ; có khi ngồi sớt thân cho vợ bệnh nhân nữa. Nửa tháng trời vợ tôi tạ thế. Lúc chết bối, có biết ăn lời về tội đạo vợ chồng gì và tha thứ cho tôi các lỗi về trước.

Từ ấy đến nay, tôi quyết chí tu thân, một đời ở góa, biết mình đã làm hại người hồng nhan tàng mệnh, còn làm kẻ-thất làm chi. Ai cũng tôi sau này trăm năm kết tóc, chẳng là phải khỏi sở mới đời. Tôi tôi cứ chịu cái cảnh buồn phòng không và vò, nỗ lòng nào còn để một người nhi-nữ vò cô tội thân. Mỗi khi, tôi nhìn đến hai bức ảnh của hai người bạc-mệnh kia, mỗi khi trong tri nhắc lại những cảnh tình vui, khỏ mươi năm về trước, tôi vẫn tưởng những chuyện đó mới xảy ra vài ngày vừa qua, mỗi việc chẳng bao giờ quên được.

Bật man đương dậy thưa rằng :

— Người ta sỉ chẳng gặp những nghịch-cảnh làm cho đau đớn xót xa... Có trải những điều đau đớn xót xa, có nếm mùi chua cay, mặn chát, mà chẳng nảo trí nghĩ lòng mới thoát khỏi là một phường dung tục. Ta chẳng nên nhắc đến những sự khổ ngày trước, cứ biết đến sự vui bây giờ, chẳng nên tiếc cái hạnh phúc thuở xưa, cứ tìm cái hạnh phúc hiện tại, ấy là cái phương thuốc lấy sống làm khoái lạc đó.

Cô gia-đình mới có xã-hội, biết mến gia-đình mới biết yêu xã-hội — Nếu tiên sinh cứ cố tâm làm ích cho xã-hội đặng chuộc lội thanh-niên, tôi e lợi ích chưa thấy đâu, đã có tội với gia-đình trước — Ta để lắm trước, phải có khối lẫn sau, nếu thấy làm mà sợ, bao giờ còn biết cái đường thẳng mà coi theo nữa.

T. I. Ái-Hòa

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 13 Octobre này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 2 f. 25.

Hội kỷ-niệm ngày Đình-chiến. — Hội-đồng tổ-chức hội kỷ-niệm Đình-chiến ngày 11 Novembre này họp vừa rồi đã bàn định đại khái như sau này :

Chiều và tối hôm trước là 10 Novembre thì sẽ có những cuộc rước như mọi ngày lễ kỷ-niệm Dân-quốc là ngày Đình-chiến thì buổi sáng có bắn đại-bác, đến bình ở bờ sông hát chèo ở chợ hàng Da, tắp đèn ở chung quanh bờ hồ Hoàn-kiếm. Hội lại định mở một cuộc thi xe hoa và xe bày trò. Việc ấy Hội-đồng đã giao cho M. Allemand là hội-viên Hội-đồng ấy xếp đặt Ban đêm lại có cuộc khiêu-vũ, mở tại dâu chưa định, và chiều hôm sau là có bắn thi một cuộc đua ngựa.

Nhưng cuộc nhảy đầm lần này, Hội-đồng có ý không đặt tiệc rượu bánh cho những người đến dự cuộc ấn không trả tiền, (nói nôm thì gọi là ăn thả cửa,) như lần bội Tây ngày 14 Juillet nữa, vì vừa thì gặp cho công-quỹ thành-phố mà lại mất lòng bao nhiêu là người, người ăn, người không, mà ăn thế nào cũng chẳng vừa lòng

Xuýt nữa tu quên nói rằng trong lúc điểm binh, nếu trời tạnh ráo thì các tàn bay của Bạch-mai cũng với tàu bay của Xiêm-la sẽ lượn ở trên các nàng quân.

Đó là mới bàn đại khái như vậy, còn như quyết định thế nào thì đến kỳ hội-đồng sau là 21 này mới rõ.

Các nhà phi-cơ Xiêm-la sắp đến Hanoi. — Về cuộc phi cơ Xiêm-la sang dự cuộc hội Đình-chiến ở Hanoi thì nay có thể nói trước cái chương-trình như sau này, trừ ra gặp đến ngày ấy chính-phủ có sửa đổi lại thì không kể.

Đến ngày thứ sáu 10 Novembre hồi 10 giờ sáng thì có bốn sĩ quan và bốn hạ sĩ quan Xiêm-la ngồi tàu bay xuống trường Bạch-mai.

Chiều hôm ấy thì các quan phi-cơ sẽ đến yết-kiến các quan thủ-hiến văn võ trong thành-phố.

Hôm sau khi điểm-binh nếu trời không mưa thì các tàu bay Xiêm-la cũng dự cuộc.

Ngày thứ hai 13 Novembre thì các nhà phi-cơ Xiêm-la cùng với các phi-cơ Pháp sẽ đi thăm thành phố Hanoi và các vùng chung quanh.

Ngày thứ ba 14 Novembre thì các phi-tướng Xiêm-la xuống Haiphong, rồi đi ngoạn cảnh vịnh Hạ-long. Ngày thứ năm lại trở về Hanoi và đến ngày 15 Novembre thì lại bay về Xiêm-la.

Trong mấy bữa đó, phủ Toàn-quyền, phủ Thống-sứ và phủ Thống-soái sẽ mở đại tiệc.

Chiều chủ nhật 12 Novembre, hồi 18 giờ, quan Đốc-lý sẽ đãi tiệc *Champagne*.

Như lời bản báo đã nói trước, quan hai Xiêm-la Fau Saidvong nay mai sẽ tới Hanoi để bàn định về việc ấy.

Cuộc Đấu-xảo Vân-nam hoãn lại. — Quan ấy-viên Thương-mại của Chính-phủ Đông-pháp tại Vân-nam bá cáo Kinh-lê cục rằng Chính phủ Vân-nam hoãn cuộc Đấu xảo Vân-nam-phủ lại, chưa định đến ngày nào.

Đường vô Nam mắc nghẽn. — Quan Khâm-sứ Trung kỳ điện rằng đường Thuộc-địa số 1 bị nước lụt cho nên bị mắc nghẽn ở tỉnh Bình-định Quảng-ngãi và Quảng-nam

Tòa án Cai-trị — Tòa án Cai trị đến ngày thứ tư 18 Octobre hồi 8 giờ sáng sẽ họp tại tòa Thượng-thẩm.

Tòa Thượng thẩm. — Hôm qua tòa Thượng thẩm xử những việc sau này :

Ngộ sát. — Tên Đào-v Hạ để phần ở ngõ nhà tên Bùi-v Bật, vì thế hai bên cãi nhau rồi đánh nhau mà tên Hạ bị đòn ốm trong một tháng thì chết Song quan thầy thuốc khám thì là tên Hạ chết vì bệnh chứ không phải chết vì những thương tích. nên tòa Nam án tỉnh Hưng yên phạt tên Bật 6 tháng tù về tội đánh tên Hạ bị thương. Tòa Thượng-thẩm giảm tội tên ấy xuống 4 tháng tù.

Tự tiện giam người. — Tên Phạm-văn Ninh và tên Phạm-văn-Giáp là trùm một giáp bên giáo, thấy một người trong giáp lấy vợ lẽ, liền chiếu theo luật bên giáo đuổi người vợ lẽ ấy ra khỏi làng. Song trước khi đuổi đi, thì lại bắt giam ở điếm mất. Tòa Nam-án tỉnh Nam-định phạt tên Ninh 1 năm tù và 40 đồng và tên Giáp 3 tháng tù về tội tự tiện giam bắt người Tòa Thượng-thẩm giảm tội cho tên Ninh xuống 40 đồng và tên Giáp 10 đồng

Không theo lệnh quan trên. — Tòa án đệ nhất cấp có trát sức cho tên Phạm v-Chiểu là lý-trưởng bắt tên Đốc tên Chiêu. Tên lý-trưởng có bắt tên Chiêu, còn tên Đốc thì dung tăng cho trốn và mạo khai rằng bỏ làng đi đã lâu. Tòa Nam-án tỉnh Hà-nam phạt tên Phạm-v-Chiểu 50 đồng về tội không theo lệnh tòa án. Tòa Thượng-thẩm giảm tội cho tên ấy xuống 25 đồng.

Chặt cây của người. — Vì chuyện bất bình nhau, tên Trần v-Kim chặt những cây chuối và đu đủ, cả thảy 37 cây ở vườn của người láng-riềng Tòa Nam án tỉnh Hà-nam phạt tên Trần-v Kim ấy 3 tháng tù và bắt phải bồi 20 đồng cho người bị thiệt hại. Tòa Thượng-thẩm y án nhưng cho tội án treo

Sóc đĩa. — Tòa Nam án tỉnh Nam-định phạt tên Lê văn-Tuy và Hoàng-thị-Chất mỗi tên 5 ngày tù về tội đánh sóc đĩa, tòa Thượng-thẩm giảm phạt cho Thị-Chất xuống 10 đồng và thu cho tên Tuy vì không đủ chứng cớ.

Ăn trộm nẻ chửa đã ăn trộm. — Tòa Nam-án tỉnh Bắc-giang phạt tên Ng-quan-Giác và Đỗ văn-Đại mỗi tên 6 tháng tù về tội ăn trộm và chửa đã ăn trộm và bắt bồi cho sự chủ 87 quan 90, tòa Thượng-thẩm y án.

Hành hung. — Tòa Nam-án tỉnh Bắc-giang phạt tên Dê, Tinh và Khoa mỗi tên 10 đồng về tội chực hành hung với người chức dịch. Tòa Thượng-thẩm y án.

Linh bỏ việc quan — Tòa Nam-án tỉnh Vĩnh-yên phạt tên Ng-văn-Ngan là lính 6 tháng tù về tội bỏ việc quan đi chơi. Tòa Thượng-thẩm y án.

Án bỏ không xét. — Tòa Thượng thẩm bỏ không xét những án sau này : tòa Nam-án tỉnh Hà-đông phạt tên Lê-quan-Hàm 1 tháng tù về tội tiêu tiền công dân và phải bồi 69 đồng trả cho làng và tòa Nam-án tỉnh Kiến-an phạt tên Mai-văn Mười 3 năm tù về tội đánh chết người vì đề hết hạn rồi mới chống án.

Việt-nam Thanh-niên hội. — Xin mời tất cả những hội viên Hội V. N. T. N. đến dự cuộc đi chơi đồng-quần ở Bến Giám (thờ Đức Khổng-tử) hôm chủ-nhật 15 Octobre này.

Đợi nhau ở nhà hội đúng 7 giờ rưỡi, hay ở Bến-Giám đúng 8 giờ. buổi sáng.

V. N. T. N. H. lai cảo.

Cuộc Lạc quyên Âu-trí-viện. — MM. Nguyễn hữu-Giảo, Hàn-lâm-viện đã chiếu, làng Tây-tựu, Hà đông 60 p. ; Trần-xuân-Thâu, Thái-nguyên 4 p. ; Vũ-đan-Quế, Haiphong 2 p. ; Trần-sĩ-Tiến, Haiphong 2 p. ; Giáp-đang-Đạt Haiphong 2 p ; Nguyễn-văn-Cưu, Haiphong 2, p. ; Trần-ngọc-Cân, Haiphong. 2 p. ; Cộng lại cả được là 74 p. 00

Ai là người xứng-đáng ? — Bản báo vừa tiếp được của bạn đọc báo một bài để nhan là *Ai là người xứng đáng ?* phản nàn về sự bàn chánh-thống trong hạt ông, phần nhiều là đem tiền bạc mà cạnh tranh, chứ không cạnh tranh bằng lời nói hay việc làm và ông có ý muốn đăng lên báo-chương để hỏa may trừ được cái bại lệ ấy đi chăng. Việc ấy mà đăng lên báo thì thiết tưởng khác gì nước đổ là khoai, có đăng cũng là vô bổ, bởi vì cái bệnh ấy là cái bệnh chung, chứ không phải là một bệnh riêng trong hạt ông mà mong rằng một bài báo có thể sửa đổi được nhân tâm. Ông bạn đọc báo viết cho bài ấy thật là vì tấm lòng công-nghĩa, bản báo xin cảm tạ ; song ông chưa xét cho rằng hạt nào là hạt bàu cử mà có thể không đem tiền ra rẫy được?

Thưởng hàm. — M. Phùng văn-Thanh, thư-ký hạng sáu ngạch tòa án, hàm chánh cửu phẩm vẫn giai được đặc cách cải Hán-lâm viện cung-phụng vì có công cổ-động cho cuộc công-chẩn Đông pháp.

M. Ng văn-Thúy, thư-ký nhà báo *Moniteur d'Indochine* ở Hanoi được đặc cách thưởng hàm tăng cửu phẩm văn giai (9-2) vì đã có công cổ-động cho cuộc công-chẩn Đông-pháp.

M. Đào v-Giản cai cơ mẫn khóa quản làng An-dương (Haiphong) được đặc cách thưởng tăng cửu phẩm đội trưởng.

(Xem trang khổ bé, cột thứ 6).

N° 83

TRUYỆN

MƯỜI NĂM VỀ SAU

(*Dix ans plus tard*)

tức là truyện

(Ba-la-gia-luân Tử-tước)

Soạn-giả : Alexandre Dumas

Đạt-ta-nhan làm thế nào mà đổi được một cái hộp gỗ thông thành ra cái nhà mát, như có phép tiên.

Những lời của Anh-hoàng nói động đến lòng tự ái của Môn-cơ quận-vương đã làm cho Đạt-ta-nhan cũng có lòng sự hãi thật. Suốt trong đời mình, Đạt trung-ủy vẫn có cái tài biết chọn lấy kẻ thù ; và nếu Đạt đã phải ưu lấy kẻ thù rất hăng hái và rộ địch thì đó là bởi không thể làm thế khác được. Nhưng trong đời mọi sự đều thay đổi đi nhiều. Cuộc đời là một cái đèn chiếu ánh,con mắt người ta mỗi năm thấy có một cái về khác. Thành ra ngày cuối năm mình thấy đó, ngày đầu năm sau mình đã thấy đen ; bấy nhiêu sự chỉ có trong thấy-đen ; bấy nhiêu năm sau mình đã khoảng một đêm thôi đó Mà Đạt-ta-nhan ở bến Ca-lê ra đi với mười người thủ hạ, cũng không nghĩ đến người thủ hạ, cũng không nghĩ đến rằng sẽ phải giao chiến với những bậc anh-hùng như Goliath, Nabuchodonosor hay Halopherne hoặc phải ngăng gươm với một tên tiểu tốt vô danh hay cãi nhau với mụ chủ-quản, bấy giờ Đạt cũng thế như con chim ưng khi còn đói bắt cả con cừu, chẳng qua cái lứa cơ làm cho quãng mất. Nhưng Đạt-ta-nhan đã no say, Đạt-ta-nhan đã giàu có, Đạt-ta-nhan đã thắng trận. Đạt-ta-nhan đã lấy làm vinh hạnh vì thắng được một cuộc khó khăn như vậy Đạt-ta nhan phải suy ly từng lý với cái vận đen có thể đến được sau lưng, không thì sẽ phải thiệt hại rất nhiều.

Vậy nên khi ở trong triều ra, Đạt-ta nhan chỉ nghĩ đến có một điều là cần phải khéo giản xếp với một người có thể-lực như Môn-cơ đến Sắc-lê hoàng-đế là vua mà cũng phải nể vì, vì kẻ chịu ơn bảo-hộ tuy đã được nên, nhưng cũng vẫn còn phải cần người bảo-hộ ; như vậy bản không thiếu gì mà chẳng cho được chết vẻ vang, bất Đạt-ta-nhan công nhiệt vào đời Mi-lê-xích nào đó, hay là cho chết đuối ngoài bể trong lúc đi tìm Ba-vê đến Bru luân. Những sự làm vui lò gì đó, những bậc đế vương hiếu cho những bậc phó vương tưởng không có phần trị lệt gì về sau cả. Người Gu-zi-côn mới nghĩ rằng :

— Mà lời nghĩ này là do những điều nghị-luận thì thầm ở trên này ký-giả đã đem giãi bày ra đó.

— Quả ta cần phải hòa thuận với Môn-cơ công, ta cần phải biết chiều rằng hắn không còn chấp nệ gì đến sự đã qua rồi nữa. Vì nếu hắn còn nghĩ tới điều đó mà không vui tươi, thầm trầm không nói ra thì ta gửi tiền ta cho anh Ai-tô mang về, ta ở lại bên nước Anh này cho kỳ đến khi hắn phải xuất đầu lộ diện ; khi hắn gặp, ta đây, mỉ để tành, chân lại nhẹ, ta hoi thấy có ý gì chẳng lành là ta trước ngay, ta đến chốn tại nhà Bức-kinh-gam quốc-công, người ấy trong lòng nghe như thật tốt, ta đến cơ cho ở nhà mà đem kể hết câu chuyện bảo-ngọc ấy ra. Chuyện ấy bất quá chỉ làm phạm đến danh dự một bà Hoàng-hậu đã già, tưởng cũng không lấy gì làm trọng vì Thái-hậu nay là vợ lẽ Mê-đa-liuh chết khôn đó, mà xưa kia lại là tình-nhân của một vị đại-quan rất khôi ngô là Bức-kinh-gam.

Chà ! chà ! Ta quyết đó, thế là gì Môn-cơ đó không làm gì ta nổi. Vả, ta lại còn một ý-kiến nữa !

Ta đã biết rằng Đạt-ta-nhan vẫn không thiếu gì ý-kiến xưa nay. Nghĩa là trong lúc nói chuyện một mình, Đạt-ta nhan đã gãi khuy áo lên đến cổ ; mà không còn có gì khêu gợi cái trí tưởng tượng của Đạt-công cho bằng cái lúc sắp sửa để giao chiến lý. Đạt-ta-nhan đến đình Ân-bạch-mân quận vương thì đã mười mở hòi. Người trong nhà đều Đạt-công vào một cách nhanh nhẹn, coi đã như người nhà vậy. Môn-cơ đang làm việc trong phòng giấy. Đạt-ta-nhan khéo lấy cái về thực-thà trải lên cái bộ mặt đa mưu mà rằng :

— Ngu-hạ đến xin đức công dạy bảo cho một điều nay, bẩm đức công.

Môn-cơ công đã gãi khuy trong như Đạt-ta-nhan gãi khuy ngoài vậy

Môn-cơ trả lời rằng :

— Xin quí hữu cứ nói đi.

Rồi bộ mặt Môn-cơ cũng có vẻ thực thà chẳng kém gì Đạt-ta-nhan.

— Bẩm quận vương, trước bết xin ngài hãy hứa giữ kín cho ngu-hạ và rộng lượng mà nghe cho.

— Tướng quân muốn gì, tôi cũng xin hứa hết. Có việc chi vậy, tướng-quân cứ nói đi.

Bẩm Đức-công nhà vua làm ngu-hạ không thật được vui lòng.

— À ! thật vậy ư ? Xin trung-ủy hãy nói cho tôi biết vì đâu mà trung-ủy không được vừa lòng như thế ?

— Vì thường khi Hoàng-thượng hay đùa bỡn phạm đến các tôi con, mà sự bỡn đùa, bẩm Đức-công, lại là một cái khí giới hay làm một lòng những nhà võ-tướng như chúng ta đây.

Môn-cơ cố gượng cho khỏi lộ ý, Đạt-ta-nhan chú ý nhìn kỹ lắm mới thấy trên má Môn-cơ hơi bừng đỏ.

Môn-cơ ra dáng tự nhiên mà rằng :

— Nhưng tôi đây thì tôi không phết chi sự bỡn đùa, Đạt-ta-nhan Tôn-ông ạ. Tôn-ông cứ hỏi quản lính của tôi thì khắc biết, nhiều lúc ở trong quân-doanh tôi nghe thấy bên quân Lâm-bật nó hát chế sang bên quân tôi những câu hát châm chọc, phỏng thử một ông tướng cổ chấp ra thì đã lấy làm trái tai, nhưng tôi thì không thế, tôi vẫn coi đùa dưng như không, mà thường khi tôi lại thích nghe nữa cũng có.

Đạt ta-nhan rằng :

— Ồ ! Bẩm Đức-công. ngu hạ vẫn biết Đức-công là người hoàn-toàn nhân cách, để lâu nay Đức-công vẫn ở trên bết những sự thông khổ thường tình. Nhưng có câu bông đùa thế nầy, cũng có câu bông đùa thế khác, như ngu-hạ đây, nhiều câu bông đùa ngu-hạ lấy làm buye mình quá thể,không nói sao cho xiết được.

— Những câu bông đùa chi vậy ? Có thể cho biết chăng ?

— Những câu nói bông phạm đến bề bạn của ngu-hạ hoặc những người ngu-hạ tôn kính, bẩm Đức-công.

Đạt-ta-nhan thấy Môn cơ hơi động dung mà rằng :

— Cớ sao vậy ? cái kim làm sấy đa người khác thế nào lại làm buồn lấy đến thật tôn ông được ? Tôn ông thuật chuyện tôi hay, nào !

— Bẩm đức-công, ngu-hạ xin nói vẫn tắt một câu để đức-ông rõ : cái việc đức-ông đó mà.

Môn-cơ bước lại gần Đạt-ta-nhan mà rằng :

— Việc tôi ?

— Phải ! vì thế mà ngu-hạ khó nỗi nói ra. Nhưng để thường ngu-hạ không thuộc nết nhà vua đó chăng ? Chứ lẽ nào nhà vua lại đang tâm cợt điều một người đã giúp cho nhà vua biết bao công chuyện to tát nhường kia. Không biết làm sao nhà vua lại rủng-mỡ mà đem ngu-hạ đây như con rối ra để chọi nhau với đức-ông khác gì con sư-tử vậy ?

— Chuyện đó có đâu ?

— Có ! Nhà vua có nợ ơn ngu-hạ thì nhà vua cứ việc trả ơn như trả ơn một người quân-tử, hà tất phải đặt để ra câu chuyện chọc chành để động trạm đến đức-ông. Bẩm đức-ông ?

Môn-cơ cười ồ lên mà rằng :

— Không ! không động chạm chi đến tôi cả, xin thề với tôn-ông.

(Còn nữa).

ĐỒNG-HỒ MẠ VÀNG

Máy ky-mê, 15 chân kính

Mặt và kim có chất dạ quang

BẢO HÀNH 20 NĂM

Giá. . . . . 11 $ 50

Bán ở hiệu :

A. PERROUD (Nhà xanh)

39, Phố Paul Bert. — HANOI

2009

Hỏi kẻ phải đau

Này hỡi các người Nam Việt phải đau nguyc, phải ngộ lanh, phải cảo khí quản mà đi chữa thuốc không phải dưỡng, hoặc là đã không chữa chút nào cả này hỡi những người phải đau khi quên đi kinh niên, hoặc phải đau ở phổi : này hỡi các người phải chứng lao, nay tôi phuyên các người nên nhớ ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước kia tôi đã bảo là một bệnh ghê gớm, vì hoàn ky là một bệnh truyền từ nước tiên. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một dời người sau nay không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các người cũ biểu không ? Nên có bệnh mà không chữa đi, thì trong 10 năm, hoặc 100 năm sau giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con để cái được, thì chỉ sinh con cái yếu ớt, gầy mòn thôi.

Hỡi người Nam Việt, nếu các người không muốn giống Nam Việt bao mầm đi, nếu các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì chữa bệnh đi mới được. ở

Vậy có viết thư cho hiệu Bác-sĩ MONTÈS số 5 Paul Bert Hanoi mà hỏi mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 9 hào, đáng và chiều trước khi ăn cơm, thì nắng một thìa xúp, uống một lọ, thì tự ấy khỏi mạnh và hết đau.

BRONCHOSERUM

Một lọ. . . . 0 $ 90

Vin Tonique Tonkinois

Rượu tonique vừa bổ lại vừa ngon, rất có ích cho đàn bà ở cữ.

DẦU CÁ MỚI ĐẾN

Thật tươi, thật tốt. Hiệu « Phules Pinck » thứ, thứ hạng hạng (blonde) và thứ mới nâu (brune)

Thứ hạng hạng (blonde) mới thực là thứ tốt, mà thứ hạng hạng (blonde) là chính là thứ Dầu cá của hiệu Blondes bán, quý-khách nên nhân kỳ kẻo lỡ.

Thuốc chữa bệnh ho rất thần-hiệu (SIROP N)

Một chai. . . . . 1 $ 60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »

Một lọ. . . . . 4 $ 45

Bộ 6 $ 65 đến 6 $ 70

Bán lẻ . . . . . 24 $ 50

Bộ 3 $ 60 đến 3 $ 70

Thuốc nước bổ huyết « LE PEPTO KOLA BORIA »

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE MONTÈS

Thuốc (mau bổ bổ ca, ích

Mỗi chai phần tư lít. 1 $ 60

Một lít. . . . . 3 $ 50

MORRHUOL CHAPOTEAUT

Simple et creosoté. Dầu cá viên rạng bổ lý và rạng chữa bệnh lao

CACHETS ANTIGRIPPE

Trị bệnh sốt dịch : như bệnh grippe bệnh cảm, về mùa này thường hay hại người nhất là bệnh grippe nhiều người phải chỉ trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến hiệu-I ua mua 3 viên thuốc antigrippe. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vô số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng : cứ 3 giờ đồng hồ nắng một viên rồi uống nước rõ nóng đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng và à người cho nóng đến thì phi trong 24 giờ là khỏi.

Bán chỉ MONTÈS, 64, phố Paul-Bert, Hanoi

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM

(Payements en timbres-postes)

Nhiều ông gửi tiền trả báo quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho báo-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài trả ra những tiền đổi chỗ ở, còn thì báo-quán không nhận tiền trả bằng con-niêm cả.

Nghỉ dưỡng bệnh. — M. Nguyễn-đình-Đệ, huấn đạo hạng ba trợ tá huyện Vũ-giang (Bắc-ninh) được phép nghỉ thêm ba tháng dưỡng bệnh lĩnh chiếu từ một phần lương kể từ ngày 23 Septembre 1922.

Một bọn ăn cướp ở làng Đại-gia. — Sở Mật thám đã bắt được một bọn ăn cướp nhà một người lái-buôn tên là Mục Thóc đêm 27 Septembre ở làng Đại-gia tỉnh Hà-đông giải vào quan Công-sứ tỉnh ấy. Bọn ấy cả thảy 12 tên là : Phùng-Tinh tức Mục-Vi ở làng Đại-gia (Hà-đông) hai đứa ở làng Sai-ti, tỉnh Hưng-yên là Ng-danh-Châu, Phạm v-Lân tức Mục-Cao, Đào-v-Non, một tên ở làng Đông-gia cũng thuộc tỉnh ấy là Ng-v-Chu, bốn tên nữa ở làng Phó-nham (Hưng-yên) là Trần-v-Lục, Ng-khắc-Cao, Ng-v-Khu, An-v-Hương, bà tên nữa cũng ở tỉnh Hưng yên là Lý-Lê, Nguyễn-văn-Xuyên, Ng-hữu-Quang.

Cần một người thông-ngôn khỏe-mạnh, chín chắn biết cả chữ tây và ít nhiều chữ nho để dịch các thư từ giấy má. Làm việc tại phía Bắc Trung-kỳ. Phải có cả các giấy má nhận thực là người tốt mới được.

Hỏi ngay tại bản-quán từ 12 đến 15 Octobre này mà thôi.

3337

Nghỉ gả hạn. — M. Trần-quang-Trân, thư ký tập-sự ngạch tòa Sứ được nghỉ thêm một năm nữa kể từ ngày 1er Septembre 1922

Ngạch bọc chính. — M Lê-văn-Khang, giáo học tập sự ở Cự-sơn-trung được nghỉ một năm kể từ ngày 1er Octobre 1922.

Đổi trường. — Trường Sơ học Tân khê ở huyện Hải-hậu (Nam-định) ở làng văn Vân-lý được phép dọn sang làng Xương-điền

Tiền trợ cứu. — Mme Phạm-thị-Nương, quán làng Khê-tranh, tổng Hà-bắc (Quảng-yên) là vợ góa của người lính Kiểm-lâm Ng-vă -Đức từ thế ngày 14 Août thì nay được lĩnh số trợ cứu là 20 p

Ăn cắp. — Tên Ng-hữu-Nghi ở đường Sinh từ ăn cắp 27 đồng bạc của M. Phạm quang-Xoán ở Bắc-ninh thì nay đã phải tống giam để xét.

— Tên Ng-khắc-Hoan tức Ích là cu-li không thuê ở hàng Đậu ăn cắp những đồ đồng của M. Ng-khắ- Nghi cũng ở phố ấy thì nay đã phải giải vào Tòa-án

CÁC TIỂU-THUYẾT CỦA BẢN-QUÁN

BA NGƯỜI NGỦ LÂM PHẢI THÙ
của Ng.-văn-Vĩnh dịch, giá. 3 $ 00

ÁY AI HẸN NGỌC THỀ VÀNG
của Ng.-đỗ-Mục dịch, giá. 0 $ 50

THUYỀN TÌNH BỂ ÁI
của Ng.-đỗ-Mục dịch, giá. 0 $ 60

Ngài nào muốn mua, xin viết thư cho ông Hải-xuân-Thanh là người nhà in Trung-Bắc Tân-Văn, Hanoi.

Tiền cước gửi ngoài.

VIỆC BẮC-KỲ

NAM-ĐỊNH

Nghỉ phép. — M. Phạm-Juy-Tri, thư-ký thực thụ ngạch sau ngạch Công-chính (ban Hôa-xa) được phép nghỉ 8 ngày lĩnh cả lương.

Hội Kỷ-niệm Trung-hoa Dân-quốc. — Năm nay người Tàu mở hội Kỷ-niệm ở các nơi thuộc-địa nước ngoài. Các hiệu Khách, hiệu nọ cũng đua nhau trang hoàng một cách vui mắt. Nhất là ở phố Maréchal Foch có nhiều nhà treo lắm kiểu đèn giấy rất công phu.

Tối đến có rước đèn, rước sư-tử đốt pháo hoa-cải, pháo thăng-thiên.

Người mình kéo đi xem hội Tàu này một số rất đông, nhất là ở đêm Hội-quán, nơi có cái gì đua mà lúc nào cũng như nêm cối ; chỉ có một cái rủi cho con mà biết bao nhiêu người có tài tri lối vào cho lắm, rồi lại cố chen vai thích cánh mà ra. Kỳ thay !

Việc Nam-kỳ

SAIGON

Giựt đồ càng ngày càng dữ. — Có một người đàn bà đi lượm giấy, giả tên là Đặng-thị Sót ở đường « Général Lizé » mới bị một đám giựt đồ vào nhà giựt bốn trăm mấy, nhà của người ấy ở nhằm chỗ bàu lầm, khó đi vô lắm ; nhưng mà nếu bọn này biết đó mà vô, thì chỉ dẫu rằng bọn giựt đồ nầy có người điềm chỉ không thì cũng là tay quen thọc nhà đó lắm.

Hôm 29 tối 1 giờ khuya tên Th... D.... kêu là Mười đi rồi một bọn 5 tên nữa, đều cầm cây, vác dước, dao và súng lục. Đi vô tới nơi thì thấy có một đứa đầy tớ đang ngủ, chúng nó đánh trên đầu một cây làm cho đứa ấy hoảng hồn, lật đật dậy, thì chúng nó bảo phải chui vô chiếu, chúng nó quấn lại. Rồi đó chúng nó mới mở cửa đi vô nhà thì thị Sốt chưa thức dậy, chỉ có người chồng thức dậy nhưng mà quần đã đính đấy những...

Đến chừng thị Sốt mở mắt ra thì thấy tên Th., cầm cây súng lục đưa ngay mặt mà nói rằng. Tiền bạc đâu chỉ đây, không thôi bắn chết.

Thị-Sốt liền chỉ chỗ để tiền, chúng nó lấy 100 đồng và đồ đạc giá đáng 321 đồng rồi ra đi êm

CẦN-BÈ

Ăn cướp bắt trâu. — Đêm hôm 18 rạng 19 Août 1922 tên Thả ở làng An-mỹ bị một bọn ăn cướp đến chừng năm sáu đứa áp tới đánh thảo cổm chuồng trâu bắt hết 6 con trâu. Lúc đó đánh mõ la làng, dân sự chạy tăng tiếp theo bắt lại không đặng mà cũng may mắn cho tên Thả, vì trời sáng ăn cướp nhằm thế sáng rõi không dám đuổi trâu đi ban ngày đông bắt như vậy. thì khó mà qua cho khỏi sự (ắ tó) nên rả ra đông qui đông tây qui tây, bỏ sau con trâu lại tại lúc trưa tại nó trở về nguyên chỗ trâu khỏi mất con nào hết, vì lúc ăn cướp bắt đặng trâu đó, thì trời đã bừng sáng nên ăn cướp nhằm thế khó gì xong bèn bỏ trâu trở về Ấy vậy thiên-hạ cho là sự may phải mà ăn cướp bắt trâu lúc còn khuya nó đuổi đi tới Hoế trâu mất hết Thiên-hạ cho là rủi. Vậy sự rủi may ở đời cũng trong một vài giờ thì cũng đã rõ thấy. nhưng vậy may rồi rủi. rồi là trở về vai bữa kẻ nó bị chết toi hết một con, nên gọi là rủi ; vậy thì sự rủi may nghĩ cũng tại cơ quan sở định chớ nào ai đâm gọi rằng biết trước mà phòng ngừa cho khỏi sự rủi may

Tử khứ sanh lai. — Tên Hai-độ tối 11 tuổi mà vốc nó bé nhỏ, con của tên Lê-v-Bảy ở làng Phú-sơn ngày hôm 22 Août 1922 nó leo hái măng cục ăn, và giỡn chơi với trẻ nhỏ rồi trật tay trên cây măng cục tế xuống đất, nằm chết tươi. Cha mẹ nó hay chạy ra la ó lên, ai nấy xóm lại kiếm thuốc kia đổ cho nó uống, giấy lâu nó mới thở ra hoi hóp rồi lại tỉnh lại, rồi chừng một giờ đồng hồ thì nó chết lại mất thở một lần nữa. ai nấy cũng xóm lại cứu tử hườn sanh, cho nó uống thuốc nấy xoa dầu nọ đã thử, một chập lâu nó sống lại tỉnh đến bữa nay, thằng nầy sống lại không chết nữa.

— Ôi vậy ai nấy có con lác nó còn nhỏ đại thì muốn việc khá quan phòng nó cho lắm, đừng thả buông tự do cho nó, thì nó phải gặp sự rủi ro xảy đến, mà trở tay không lập (biết đâu kỳ tử) chừng ăn năn, thì sự muộn, biết tiếc, biết giữ, biết gìn đến con thì sự đã quá rồi. Vậy bàng cha mẹ cần trẻ thơ ngày, xin khá đề, khá đề.

CẦN-THƠ

Ăn trộm. — Hôm 22 Septembre, lúc 10 giờ tối, tại chùa Bông-sen, nghe trí bổ ai nấy chạy đến, tìm kiếm mới hỏi lần gặp được cái rương không ăn trộm đem bỏ nơi cang phố trống mới cất gần bên chùa đó.

Xem xét cửa nẻo không có thư hoại chút nào, lẽ càng đáng nghi cho ăn trộm nầy lắm vào nhà trong lúc 6 7 giờ tối chi đó, cố ý thừa lúc có Bông ngủ mà khuân đồ ; song rương may cho có là gặp dịp có Bông khóa cửa chưa đi chợ, ở lại một mình mặc sức tung hoành vác rương qua phố trống lục soát lấy đồ, rồi lại bỏ rương không lại đó chớ gì. Đâm tở cớ.

Hỏi ai hãy coi chừng ăn trộm cho lắm, vì độ rày coi mòi chúng nó đã làm lũng rồi đa.

Ăn cướp. Tong đêm 13 rạng ngày 14 tháng Septembre lúc 1 giờ khuya có một đảng ăn cướp đến đọng cửa phá nhà tên Tô-thị-Liêng ở làng Thanh-mỹ (Xà-tức) ăn cướp vào nhà bắt tên gia trói lại, lục lưng lấy 15 p., chưa kịp lấy món chi nữa, kẻ bị người ta ào ào tiếp cứu rồi đảng ăn cướp nhằm bề ở lâu không tiện, nên đồng bè nhau buông rào, chỉ lấy đặng có 15 p. mà thôi. Nghe đâu tài giá có nhìn mặt bắt đặng hai tên bọn đi giải nạp cho quan Biện-lý Cần-thơ tra vấn.

Chém có vết tích. — Lưu-v-Huy, ở làng Tân-phong (Cần thơ), ngày 15 Septembre, lúc 6 giờ tối tới chơi nhà anh nó là tên Thích, gặp tên Đụng và tên Truyện đang gây lộn với tên Thích. Tên Huy trước có ý can giản hai đang, sau rồi trở mới bình tên Thích là anh nó mà cự với 2 tên kia. Tên Đụng nổi xung giựt dao chém tên Huy nhiều vết tích trên đầu, máu tuông lai láng, làng bắt nội vụ đến tỏa Cần-thơ đãi lịnh.

GÒ CÔNG

Ăn cướp chạy trên mặt nước. — Đêm 14 Septembre bọn hát cải-lương « rập ích-bang » hát tuồng « Châu Trần phải nghĩa » hồi năng Mỹ-tiên bị đuổi, đi đến bến đò bị Ngạc-giang-Long đoạt gói, quần năng lên bờ như vậy. Hai người chèo đò, một người ở mũi, một người ở lái, khi đưa năng Mỹ-tiên ra giữa dòng sông, thì hai người chèo đò, bèn áp lại giựt lấy gói và xô hai mẹ con năng Mỹ-tiên té, tuồng cho té xuống sông thì phải chớ đâu phải được quăng lên bờ ? » Khi hai tên chèo đò cướp đặng gói rồi xách chèo chạy riết mất, chạy hơn ăn cướp trên bờ vậy, chớ không có giống bơi đi ghe chút nào hết. Không biết ăn cướp Ngạc giang-Long ở đâu nào mà có tài chạy trên mặt nước giỏi vậy há ! ! ?

Thương giới tân văn

Ngày 13 Octobre 1922

Giá lúa

Kho Nhà-nước. . . . . 7 f. 25

Nhà Ngân-hàng . . . . . 7 . 25

Đấu giá

Đến ngày 25 Octobre 1922 hồi 16 giờ tại sở Lục-lộ Hanoi sẽ đấu giá làm một kho bọc cho thành-phố Hai-phong

Việc làm định là . . . 44.991p 52

Ký quĩ tạm . . . . . 740 . 00

Đến ngày 25 Octobre hồi 16 giờ 15 tại sở Lục-lộ Hanoi sẽ đấu giá thầu việc khơi sông đắp nước dài 12 416 thước ở trong sông Cầu (Thái-nguyên).

Việc làm định là. . . 4 7.625p 10

Ký quĩ tạm . . . . 7.0 0 . 00

Cũng ch ho ấy hồi 16 giờ rưỡi, tại sở Lục lộ Hanoi sẽ đấu giá thầu đồ đất và xây cầu cống trong khoảng từ Navay đến đèo Nghiệt-loan đường thuộc địa số 8 từ K.. 189 86 đến 147.500 tỉnh Bắc-ninh.

Việc làm định là. . . . 34 881p.80

Ký quĩ tạm . . . . . 580 . 00

BÁO CÁO VIỆC RIÊNG

Bản quán mới ra cuộc sáng để đăng những tin tức riêng của đồng bào khắp lục tỉnh, được đủ cả tiếng, tham khảo các đảng ở trong nay ai bị tên, người ấy nhận thiệt nhiệm, cho nên quốc không biết thư từ nào cả

HỘI TIN-LÀNH

Đến tối chủ-nhựt này, hồi tám giờ, ở tại Nhà-thờ Ngõ Trạm, ông Mục-sư sẽ giảng về đời xưa vua Đa-vít

KHI GẶP LÚC QUAN-HỆ THÌ LÀM THẾ NÀO ?

(Comment se trouver-t-il devant une crise ?)

1. *Tiểu-truyện vua Đa-vít ;*
2. *Hạnh-kiểm vua Đa-vít ;*
3. *Lúc rất quan-hệ trong đời vua Đa-vít ;*
4. *Vua gặp lúc đó thế nào ?*

Xin mời các ngài đến nghe giảng

Trường học bổn-hội ở Ngõ-Trạm, ai muốn học đến đó mà xin.

2069 **Hội Tin-lành kính-cáo.**

Cuộc lạc-quyên Âu-trĩ-viên

Hỡi đồng-bào ! Đàn con Âu-trĩ là đàn con chung một họ nhà Hồng, tức là đàn con chung trong xã-hội. Ôi ! đàn con Âu-trĩ kia, mà phần nghèo khổ bỏ liều, trách-nhiệm ấy nào phải riêng một mình ai ; đàn con Âu-trĩ kia, mà được mạnh mẽ sáng khôn, hạnh-phúc ấy cũng là hạnh-phúc chung trong xã-hội ; đồng-bào ta, ai là chẳng sẵn lòng từ-ái, giúp của, giúp công, mong tạo phúc cho cuộc Âu-trĩ-viên. Nay hội Khai-trí-tiến-đức mở ra một cuộc lạc-quyên suốt cả trong nước là một cuộc vĩnh-viễn mãi về sau. Kẻ lắt đầu tư thắng chín tấy này trở đi, qui-ông qui-bà, hằng-tâm hằng-sản, có lòng thương đến đàn âu-trĩ ở chốn thôn-quê, kẻ ít người nhiều, ai muốn giúp vào việc công-đức này, kẻ trước người sau, tức nào cũng được.

Hỡi đồng-bào ! ai là người nhờ hạnh-phúc mà được trùng sinh, nhờ hồng-ân mà được phát-tài, cũng nên nghĩ thương đến nỗi giống nước nhà, sẻ chút hạnh-phúc riêng của mình mà lạc-quyên cho cuộc tế-độ chung trong nước.

Hỡi các bà ! làm phúc nào bằng việc làm phúc này, xưa nay các bà vẫn lắm lòng tô-bi phúc-đức, nay các bà há lại chẳng lạc-quyên ít nỉ liều để tạo-phúc cho lũ con trẻ trong Âu-trĩ-viên hay sao ? các bà mở lòng công-đức thực là phúc-đẳng hà-sa !

Hỡi các ông ! gần cỏ dư tiền dư của, há lại chẳng nghĩ thương đến nỗi giống mà giúp đỡ cho ư ? các ông lạc-quyên Âu-trĩ-viên trước là để phúc lại mai sau cho con cháu.

Chư ông chư bà có lòng lạc-quyên đa-thiểu thế nào, xin cứ gởi về cho ông Tổng-thủ-quĩ hội Khai-trí-tiến-đức là ông Lê-Văn-Phúc, Đông-kinh ấn-quán, số 82 phố hàng Gai, Hà-nội.

Chư ông chư bà có lòng lạc-quyên số tiền bao nhiêu cũng là phương danh quí-tính sẽ theo thứ-tự đăng lên *Nam-Phong* tạp-chí *Nam-Phong* lại đăng rõ cả số tiền kỳ đem cấp cho những Âu-trĩ-viên làng ấy. Như thế thì *Nam-Phong* tạp-chí lập thành ra một cái biểu chỉ-thu cho Âu-trĩ-viên, để cho mười mắt đều trông, mười tay đều trỏ, những tiền làm phúc, không sai-suyễn đi đâu chút nào.

Cuộc lạc-quyên này, ngài nào lạc-quyên bằng tiền-bạc hoặc bằng trái-phiếu Đại-Pháp và Đông-Pháp, bản-hội đều nhận cả.

Hội Khai-trí-tiến-đức định rằng các báo-mẫu phải day trẻ con đọc những bài ca và thơ mà hội sẽ đặt để ca-tụng công đức các nhà từ-thiện đã giúp vào công cuộc Âu-trĩ-viên.

Hội sẽ nhân tết Trung-Thu mà đặt một tiệt kỳ-niệm các công đức ấy. Những trẻ-con ở Âu-trĩ-viên đọc các bài ca-tụng ấy thì công đức các bậc ân-nhân hẳn thấu đến qui-thần.

Vậy các ông các bà nên quyên tiền giúp vào Âu-trĩ-viên để được hạnh phúc.

Trẻ con bên Giáo cũng sẽ được phép Nhà-chung cho cầu-nguyện các nhà từ-thiện theo đạo Thiên-chúa.

KHAI-TRÍ-TIẾN-ĐỨC

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách sau bức thấy có đăng sẵn-bạch của bản-hiệu đến khi mở mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ mà lầm ra không đổi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài tự rũ đã có làng chiếu-cố đến bản hiệu thì sin nhận rõ :

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đứng-bỏ ba chuồng mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 64 Hanoi,

Nay kính,
Ed. Montès.

64, Rue Paul Bert Hanoi

CÁC CUỘC ĐI XEM

然 SĂN-NHIÊN 祭

Tối thứ sáu :

CHỮ-ĐỒNG-TỬ

Cảnh Chữ-đồng-Tử hóa phép thành lâu-đài, bản-hội đang nghĩ cách để làm cho được tài tình.

Tối thứ bảy :

ĐỐI LÝ THAY ĐÀO

Thần tình nhất chỗ nàng Thắng-bằng Tâm lừa chú là Thắp-Vẫn phải gả con mình và Quế kỳ-Tử phải lấy vợ xấu.

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 11 đến thứ ba 17 Octobre 1922

Lúc buổi ban ngày thứ năm có chữ nhật chớp từ 6 giờ chiều, thì bắt chớp 6 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

« CON PHƯỢNG MÁI CON »

Bài thứ V

Nghĩ

NGƯỜI

Bi hài kịch rất lý thú, chia làm 2 hồi

ANH ƠI, GIAO CHỊ ẤY CHO TÔI NHÁ !

Hài kịch. chia 2 hồi

Từ 18 Octobre này trở đi sẽ chớp luôn hai tuần tích :

« INTOLÉRANCE »

Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

TRANH VẼ

Bán buôn — Bán lẻ

Bản-hiệu mới về mà mới in được nhiều thứ tranh thắng-mạc và tranh thuốc theo lối mới, rất đẹp và rất nhã. Lại có nhận sẽ các kiểu như là : kiểu thêu, kiểu dệt, kiểu đen, kiểu giấy cuốn vân vân.

Lại có nhận bán truyện SONG-PHƯỢNG KỲ DUYÊN của ông Nguyễn-đỗ-Mục nữa.

HOÀN-VĂN

Vẽ tranh, sẽ kiểu và sẽ truyền-thần 75, Phố hàng Bông, Hanoi

華 PAO-VA 寶

28, Phố Hàng Bồ, Hanoi

華八廿牌門舖福行內利京東

Chúng tôi có lời kính trình các qui-khách biết rằng hiệu chúng tôi mới có một bọn hàng rất tốt như : ngọc-thạch, hổ-phách, mật huê cùng nhẫn, đồ bạc, đồng hồ treo, đồng hồ quả-quit, v. v. ở Hong-kong sang.

Marque Déposée

Các qui-khách có lòng chiếu cố, xin mau đi-ngọc tới bản-hiệu, kẻo mất một dịp đặc biệt, mà đủ mua cho ít nhiều mặc lòng, nhất luật đổi đãi, tính giá thật rẻ.

Cũng một kỳ tàu này, chúng tôi lại mới thỉnh thêm được vài tay thợ kim-hoàn nhất khéo ở bên Tàu sang nữa, từ đồ bạc cho chí đồ vàng, kiểu cũ, kiểu mới, lối Tây, lối Tàu, họ đều làm được cả.

Các qui-khách có lòng đặt hàng cho bản-hiệu, thì chúng tôi lại xin hết sức làm cho các qui-khách mãn-ý mới nghe. 2022

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Vôi Chợ-gành

Chúng tôi mới lập lò vôi ở Chợ gành vôi rất trắng và tốt, giá tính hạ hơn các nơi. Các quí-khách chiếu cố xin cứ gởi thư cho M. Lê-huy Tuyên, gare Chợ-gành. Phòng giấy ở Hanoi, phố hàng Gai, số nhà 99.

3336

CHEVEUX Embellis, Conservés, Sauvés PAR L'USAGE DU MERVEILLEUX Pétrole HAHN

DẦU XỨC TÓC THƯỢNG HẢO HẠNG :
Dùng nó sạch đầu — Mượt tóc
Tốt tóc ra — Hết gầu

Các qui-khách đến thư hỏi xin cứ sao xức thứ dầu này

Chai thật đẹp	14 fr. 50
Chai lớn	6 . 00
Chai nhỏ	3 . 75

Mua sỉn chai thì được giá hạ

BÁN TẠI :
GRANDS MAGASINS RÉUNIS
(Nhà Gô-đa cũ)
Trên gác có bày đồ chơi

2074

TRẢ TIỀN BẰNG TEM (timbres)

Trình các ngài duyệt-báo rằng : phàm những số tiền quá hai hào (0$20) trở lên, thì xin gửi bằng măng-đa (mandats-postes) ; chớ đừng gửi bằng timbres.

Những số tiền trong hai hào mà trả bằng timbres xin gửi bằng tem gián thư (timbres-postes), từ thứ 0 f.10 (0$04) trở xuống ; chớ đừng gửi bằng timbres-quittances, timbres-proportionnels hay là timbres de dimension.

LỆ MUA BÁO

Xin nhắc lại để các ngài duyệt báo biết rằng : tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy các liệt-qui ông nào mua thì gửi tiền cho, bổ không có tiền gửi theo giấy mua thì bản-quán không trả lời. — Mua báo thì tính từ rằm hoặc mồng một tháng tây trở đi cho gọn.

Lở
Bệnh tràng-nhạc
Chứng đau xương

CÁC CHỨNG NGỨA NGÀY NHƯ :
Mụn — Nốt-mẩn — Hắc-lào.

Những người nào lở, có bệnh tràng-nhạc, có huyết-quản sưng và có lở ở các huyết-quản ấy có muốn chữa cho khỏi không ??

Nếu muốn chữa khỏi hay là muốn phòng bị những chứng đã kể trên thì cũng chẳng khó gì, chỉ nên biết dùng thuốc. Nhiều người đã công-nhận thuốc.

Dépuratif Richelet

là có đủ các tính chất hóa-học chữa được các chứng ấy và có thể thay máu rất nhanh. Sự liên-hiệu rất là chóng vì máu vì thuốc ấy chữa ngay ở căn bệnh. Máu thì nhờ thuốc này mà hết cặn cùng các chất bẩn thỉu. Những chỗ lở thì hàn lại mà không phá ra nữa.

Thuốc này còn chữa được các bệnh thấp, đau xương, vân vân.....

Bán ở các hàng lục-hợp to.

21 ngày khỏi

Một tin mừng cho các hiệu xe

Công-ty đóng xe « SOCIÉTÉ FRANÇAISE DE TRANSPORTS », 7, Boulevard Bobillot, Hanoi mới có hàng bên Pháp sang nhiều lắm, bán bớt tới 50 %, xin tính giá buôn như sau này

			Trước bán	Bây giờ
Lốp xe cao-su	mỗi	chiếc	25 $ 00	14 $ 00
Vành bánh khoan rồi	—	đôi	12 00	7 00
Tay hơi có mỏ ốc	—	trăm	12 00	4 00
Díp tây	—	đôi	15 00	8 00
Vải có cnông rộng 1 m 20	—	thước	5 30	3 60
Vải da đụng tựa	—	thước	5 00	3 50
Lốp Michelin	—	đôi	45 80	13 08
Ruột Michelin	—	đôi	6 00	4 50

Còn nhiều thứ hàng nữa cũng có hạ giá, nhưng nếu bạc xuống dưới 7 francs thì lại tính giá khác.

Cứ viết thư hỏi : PHÁP-THƯƠNG VẬN-TẢI HỘI
Số 7, cạnh trường Y-viện — Giây nói số 73.

2000

Nước mắm "Liên-Thành"

Là thứ nước-mắm Saigon, ngon nhất, có nhiều chất bổ, chế tạo theo cách vệ-sinh và có nghị-định Nhà-nước ngày 21 Décembre 1916.

Các qui khách muốn mua buôn hay mua lẻ xin hỏi ở hiệu.

QUẢNG-HƯNG-LONG
Số 79, Phố hàng Bồ, Hanoi

2078

THUỐC DRAGÉES RABUTEAU
(hiệu đầu nai)

Thuốc này thực đáng làm nổi danh tiếng cho người bào-chế ra, vì hiện đã dùng khắp trong các nhà thương và các nhà nuôi người ốm ở bên nước Đại-pháp. Thuốc này ngày nay ai ai cũng đã biết tiếng, mà lấy làm quí-hóa, lấy làm tin dùng, vì là một thứ thuốc có giá trị đặc biệt. Hãy xin kể các thứ bệnh mà thuốc này có thể chữa khỏi : bệnh suy nhược cả đàn ông, đàn bà ; bệnh thứ thần của con gái đến thì ; bệnh yếu đuối trong khi thai nghén, trong khi có sữa cho con bú ; bệnh mệt nhọc quá về sự làm ăn, bệnh ngơ ngẩn, bệnh đau lưng, dật gân, vân vân.

Chỉ dùng vài lọ thuốc Dragées Rabuteau (hiệu đầu nai) thì các bệnh ấy đều thuyên hết.

Ở các hàng bào chế to đều có bán cả.

2060

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bào-chế hạng-nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 54

HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông KOLBÉ để chữa a-phiện
SOLUTION R. KOLBÉ
2 $ 50 một chai

Theo luật mới — Muốn dùng thuốc này phải đến quan Đốc-tờ người Pháp [illegible] mua được.

Gouttes « MÉTHARSINATE »
1 $ 00 một lọ

Thuốc bổ sức, kém ăn-ngủ, mỏi mệt không [illegible]

Mấy thứ bán hiệu hay bán :
Các thứ thuốc nước đựng lọ kín để tiêm vào da như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE
Thuốc tiêm gọi là 914, trị bệnh Giang-mai
Thuốc ho-gió SIROP PECTORAL đặc-cẻ, sổ-mũi. Thuốc này chỉ người lớn dùng được thôi

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc uống — 2 $ 00 lọ 30 viên
thuốc thụt — 0 90 một chai

Chữa các chứng lậu : chẳng kì mới hay cũ ; uống thuốc cachets antiseptiques có thụt thuốc blennorricide của Bản hiệu thì chắc khỏi. Thuốc này đã chữa được vô số người phải bệnh.

Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ

[illegible] những bệnh đàn bà như : Kinh nguyệt không đều, hay là khi hành kinh đau đớn mình mẩy, như đau bụng, [illegible] uống thuốc này đỡ mau lấy lại máu tốt trong mình đã hao kém.

ĐỒ BUỘC THUỐC
ĐỒ DÙNG ĐỂ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC
ĐỒ MO-SẺ

Kính-ảnh, đồ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ảnh, thuốc Citrate và thuốc Bromure
Bán cuộn và bán bao kín
Bán cất và bán lẻ

« THUỐC DÉRÉ »
0 $ 90 một chai 1/4 littre

Trị bệnh giang-mai rất kì mới hay cũ. Dùng thuốc 914 rồi thì nên uống thuốc này cho tiệt nọc! Dùng thuốc [illegible] cũng cần phải uống thuốc này thì mới khỏi bệnh được! Thuốc này rất hay, [illegible]

Muốn dùng thuốc này trong [illegible] tháng thì nên mua một chai lớn littre, [illegible] $ 00 mà thôi.

Nhà Bán-đồ « TẦM-TẦM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-sạn thừa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ-quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán

2040

KEM HIỆU BERTHUIN

Xoa thứ kem này thì da dẻ được mềm mại, chả khác gì nhung vậy

PACHOD Frères & Cie LYON

2030

NGÀY NÀO CŨNG CÓ XE THƠ CHẠY

Công-ty PHẠM-VĂN-PHI

ĐƯỜNG YÊN-LÝ ĐI CHỢ HIẾU
Ở ga YÊN-LÝ chạy hồi 7 giờ rưỡi sáng sau chuyến xe lửa thứ nhất ở Bến-thủy và ở Vinh ra,
Ở CHỢ-HIẾU (Phủ Qui) chạy hồi 1 giờ chiều đến ga Yên-lý vừa kịp chuyến xe lửa về Vinh và Bến-thủy.

Auto-Postale

ĐƯỜNG VINH VÀ HUẾ
Ở VINH đi hồi 4 giờ sáng đến Đông-hà vừa kịp chuyến xe lửa vào Huế.
Ở ĐÔNG HÀ ra hồi 3 giờ sáng sau khi chuyến xe lửa thứ nhất ở Huế ra.

Công-Ty chúng tôi xin trình qui-khách biết rằng : kể từ mồng năm tháng giêng tây này, ngày nào chúng tôi cũng có xe chạy chở thơ và hành-khách ở ga Yên-Lý về Phủ-Qui và Phủ-Qui ra ga Yên-Lý. — Ở Phủ-Qui có 3 phiên chợ Hiếu buôn bán sầm uất lắm, các qui-khách buôn bán ở đây đi lại có hàng-hóa gì xin cứ giao cho bản-ty chở, tính giá phải chăng.

Các qui-khách đi lại đường Vinh-Đônghà nên đi xe thơ thì được cẩn thận hơn, nhưng khi lấy vé nên có ý kẻo lầm đi vào xe khác. Muốn khỏi sự lầm ấy, xin liệt qui khách đánh giây thép trước cho bản ty. Hễ khi bản ty nhận được giây thép sẽ cho xe ra đón hay là cho người nhà đi đón.

Đường Yên-Lý đi chợ Hiếu thì đánh giây thép ra PHẠM-VĂN-PHI Yên-Ly gare ; — mà đường Vinh-Đông-Hà thì đánh giây thép cho PHẠM-VĂN-PHI Đông-hà gare.

2012

Société des Phosphates du Tonkin

Bureaux et Usine à Haly-Haiphong

NÊN CẨN THẬN — Chúng tôi kính trình các qui khách biết rằng chúng tôi mới biết được mấy người nhà quê mua trả đem rồi nhỏ đất sét để làm phốt-phát (phosphate) giả để bán và bán giá rẻ hơn giá Phốt-phát thật.

Bột phốt-phát tại bao giờ cũng nhỏ hơn các thứ bột khác, không có thứ bột nào nhỏ bằng.

Vậy các qui khách khi mua phốt-phát đừng nên tham rẻ mà mua phải phốt-phát giả, và nên cầu thật để bao phốt-phát ra xem, nếu thấy bột không được nhỏ thì đừng nên mua.

Nếu mua Phốt-phát mà nghi hoặc là giả thì nên gửi mẫu đến cho chúng tôi thử xem. Song nếu ai bắt được người bán phốt-phát giả mà mách báo cho chúng tôi biết, chúng tôi sẽ thưởng 20$00.

GIÁ PHỐT PHÁT. — Phốt phát bán tại nhà máy ở Haiphong giá như sau này :

20$00	một tấn (ta tonne de 1000 kilos)	hiệu « PH. 18/20 ».	
25 . 00	—	—	hiệu « PH. S ».
25 . 00	—	—	hiệu « PH. K ».

Phốt phát hiệu « PH. 18/21 » để bón ruộng đất chua, đất mặn.
Phốt phát hiệu « PH. S » để bón ruộng đất ngọt. Bột phốt phát hiệu này thì nhỏ hơn bột phốt-phát hiệu « PH. 18/21 ».
Phốt phát hiệu « PH. K » để bón ruộng đất ngọt. Bón ruộng đất chua, đất mặn thì lại cũng tốt lắm.
Phốt phát hiệu « PH. K » này là một thứ phốt phát chúng tôi mới chế ra có chộn lẫn mấy thứ bột Potasse (Bột-tạt) ở bên Tây đem sang.
Dùng thứ phốt-phát hiệu « PH. K » này mà bón cho thứ rau (Légumes) nhất là đậy cải thì thật là tốt lắm.

CÁCH DÙNG. — Mỗi một mẫu vải bốn bao là 200 cân tây vãi trước năm mươi ngày rồi cấy cũng được hay cấy trước năm mươi ngày rồi vãi phốt-phát cũng được.

MUA LẠI BAO KHÔNG. — Bao gai không (sac en jute vide) hãy còn lành lặn mà đem lại giả tại nhà máy ở Haiphong thì giá mỗi một cái là một hào chỉ (0$10) Nếu bao rách và hơi thẳng thì chúng tôi không nhận nữa.

Còn qui khách cần hỏi han điều gì nữa thì xin cứ lại nhà giấy chúng tôi ở tại nhà máy ở Ha-Lý Haiphong, chúng tôi xin tiếp, hay gửi giấy đến cho chúng tôi xin có giả lời ngay.

2031

209

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

Thời giờ thấm-thoắt, đã đến ngày rằm tháng 6, hôm ấy *Trưởng-hoa* hoàng-hậu dậy sớm, đến *Vạn-thọ-cung* tâu Hoàng-thái hậu để triệu *Lệ* thừa tướng vào cung vẽ tranh, Hoàng-thái-hậu gật đầu, bảo *Trưởng-hoa* hoàng-hậu ngồi đợi ở đây, rồi sai nội-giám dinh xem lúc nào *Lệ* thừa-tướng tiến triều thì tức khắc vào báo.

Lại nói chuyện *Lệ-minh-đường* nghe tin *Hàn* phu-nhân tâu xin khoan hạn, có ý không bằng lòng. Đến sáng sớm ngày hôm rằm, *Lệ-Minh-đường* lên kiệu tiến triều bỗng thấy có 3 con quạ bay ở trước kiệu, vừa bay vừa kêu, các gia-tướng xua đuổi cũng không đi.

Lệ-minh-đường nghĩ thầm : quái lạ có sự gì chẳng lành chăng ! hay là thân-mẫu ta bệnh cũ lại phát. Nếu vậy thì ngày nay ta cũng không dám đến chữa thuốc nữa, chỉ đành trông cậy mệnh trời mà thôi.

Khi *Lệ minh-đường* tới cửa ngọ-môn, ngọ-môn-quan vào trước tâu rằng :

— Muôn tâu bệ-hạ ! quan Hữu thừa-tướng là *Lệ-quân-ngọc* hết hạn nghỉ đã đến ứng-hậu ở ngoài ngọ-môn.

Vua *Thành-tôn* có lòng cảm-thương là một người chăm-chỉ công-việc, mới hết hạn nghỉ, đã tiến triều ngay, không dám lười biếng. Tiếc thay ngày nay tất phải trúng kế, âu là trẫm phải bảo ý cho mấy câu, họa may có hiệu chăng. Nghĩ vậy, mới tuyên triệu tiến triều.

Khi *Lệ-minh-đường* vào, vua *Thành-tôn* truyền cho ngồi mà bảo rằng :

— Tiết trời viêm-nhiệt như thế này mà tiên-sinh không quản khó nhọc, hết sức chăm chỉ quốc-chính, trẫm nghĩ thật không được yên lòng.

Lệ-minh-đường tâu rằng :

— Kẻ hạ-thần chịu cái ơn tri-ngộ của bệ-hạ mà được lĩnh chức thừa-tướng, khi nào còn dám lười-biếng để phụ lòng bệ-hạ.

Lệ-minh-đường vừa tâu xong thì bỗng thấy nội-giám vào tâu rằng :

— Muôn tâu bệ-hạ ! Hoàng-thái-hậu nhân thấy hoàng-hậu có thai, muốn mời *Lệ* thừa-tướng tiến cung, vẽ một bức tranh *Quan-âm bạch-y tống-tử* cho hoàng-hậu thờ, để cầu cho hoàng-hậu sinh hạ hoàng-nam, sau này nối ngôi thiên-tử.

Vua *Thành-tôn* có ý ngần-ngại, bảo *Lệ-minh-đường* rằng :

— Hoàng-thái-hậu muốn vẽ bức tranh *Quan-âm* cho hoàng-hậu thờ, để cầu cho hoàng-hậu sinh hạ hoàng-nam, nhưng chẳng hay tiên-sinh vừa mới yếu khỏi, có thể vẽ được không ?

Lệ-minh-đường ngẫm-nghĩ cười thầm : thánh-thượng thật là điên-đảo ! có lẽ nào một ngọn bút lại không cầm nổi hay sao ! Nghĩ vậy, liền tâu :

— Hoàng-thái-hậu đã muốn như vậy, kẻ hạ-thần xin vâng mệnh, nhưng chẳng hay người dạy cho ngồi vẽ ở đâu ?

Nội-giám nói :

— Hoàng-thái-hậu muốn triệu quan thừa-tướng tiến cung để người còn dặn bảo.

Lệ-minh-đường nói :

— Hoàng-thái-hậu đã dạy như vậy thì kẻ hạ thần xin tiến cung.

Vua *Thành-tôn* nghĩ thầm : nặng-nề chi một ngọn bút mà không vẽ nổi, trẫm nói như thế là bảo ý cho biết, mà ai ngờ lại mê-mẩn không hiểu, thật tự mình lại chui đầu vào lưới, còn nói chi nữa. Thôi thì trẫm cũng đành cứ để mặc cho mà tiến cung.

Tên nội-giám đưa *Lệ-minh-đường* đến cửa *Vạn thọ-cung* rồi vào trước tâu rằng :

— Muôn tâu Hoàng-thái-hậu ! quan *Lệ* thừa-tướng đã ứng hậu ở ngoài cung môn.

Hoàng thái-hậu truyền nội-giám bỏ rèm chắn che kín, rồi tuyên triệu *Lệ-minh-đường* vào. Khi *Lệ-minh-đường* vào, Hoàng thái-hậu truyền cho ngồi, rồi ban trà uống. *Lệ-minh-đường* không biết là trong rèm có *Trưởng-hoa* hoàng-hậu.

Hoàng-thái hậu ngồi phía trong nhìn kỹ và sẽ bảo *Trưởng-hoa* hoàng-hậu rằng :

— Quả nhiên là một người nhan-sắc xinh đẹp !

Trưởng-hoa hoàng-hậu nói :

— Ông hoàng-thiên giáng-sinh những bậc nhân-tài như thế, khiến người phải kính yêu.

Hoàng thái-hậu truyền chỉ rằng :

— Ta biết tiên sinh là người khéo vẽ, muốn nhờ tiên-sinh vẽ một bức tranh *Quan-âm* đứng trên tòa sen, tay ẵm đứa con trai, để cầu cho thánh-thượng sinh hạ hoàng-nam, chỉ dùng lối vẽ thủy-mạc cũng được. Độ này tiết trời viêm-nhiệt, xin mời tiên-sinh đến *Thanh-phong-các* để ngồi vẽ cho được mát-mẻ

Lệ-minh-đường vâng mệnh, theo nội-giám đến *Thanh-phong-các* ở giữa hồ *Minh-nguyệt*. Nội-giám đem văn-phòng tứ bảo để ở trên bàn và pha trà mời *Lệ-minh-đường*. *Lệ-minh-đường* gia công vẽ bức tranh *Quan âm*. Hoàng-thái-hậu gọi hai người cung nữ : *Miêu-thụy anh* và *Úc-mỹ-nhi* đến mà bảo rằng :

Lúc nữa ta ban rượu, hễ *Lệ* thừa-tướng say thì chúng bay cứ tháo giầy ra xem. Nếu quả là nữ-lưu thì nên tức khắc lấy chiếc giầy thêu ở trong, rồi lại tra chiếc giầy ngoài vào, mà không được tiết lộ.

Lệ-minh-đường ngồi vẽ tranh từ giờ thìn cho đến giờ ngọ. Hoàng-thái hậu đã sai người ban cơm rượu cho *Lệ-minh-đường*. Vua *Thành-tôn* vào bái yết Hoàng-thái-hậu, Hoàng-thái-hậu thuật chuyện *Lệ-minh-đường* đang vẽ tranh ở *Thanh-phong-các* cho vua *Thành-tôn* nghe, vua *Thành-tôn* có ý không vui.

Sang đến giờ mùi, *Lệ-minh-đường* vẽ xong, lại đem bức tranh đến *Vạn-thọ cung* để hậu chỉ. Hoàng-thái-hậu tuyên triệu *Lệ-minh đường* vào. *Lệ-minh đường* vào triều bái Hoàng-thái-hậu, rồi lại triều bái vua *Thành-tôn*. Vua *Thành-tôn* miễn lễ, cho ngồi một bên.

Lệ-minh-đường đệ trình bức tranh, nội-giám cầm lấy đưa vào trong rèm để Hoàng-thái-hậu xem. Bức tranh ấy vẽ đức *Quan-âm* tay ẵm một đứa hài nhi. Khổ mặt đứa hài-nhi, giống vua *Thành-tôn* như đúc. Hoàng-thái-hậu mừng rỡ bội phần, liền gọi *Trưởng-hoa* hoàng-hậu mà trao cho xem, hoàng-hậu cũng tấm-tắc khen lạ.

Hoàng-thái-hậu truyền chỉ rằng :

— Tiên-sinh đã vì ta mà khó-nhọc, ta nên phải có cái gì để gọi là nhuận bút mới được.

Nói xong, truyền nội-giám ban yến *Lệ-minh-đường* chối-từ mà rằng :

— Hoàng-thái-hậu ban cho như vậy, kẻ hạ-thần xin đa-tạ. Nhưng kẻ hạ thần vừa mới ốm khỏi, không thể uống rượu được, vậy không dám vâng mệnh.

Hoàng-thái-hậu nói :

— Tiên-sinh vẽ giúp bức tranh này quản bao khó nhọc, ta thưởng cho tiên-sinh 3 chén rượu nhuận-bút, thiết-tưởng cũng không hề chi.

(Còn nữa).

Certifié l'insertion
Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn
Le Gérant NGUYỄN-VĂN-LUẬN